MASARYKOVA UNIVERZITA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ

Porušovanie ideálu materstva očami bulváru: diskurzívna analýza prípadov materského násilia a zanedbávania zo slovenského webu Topky.sk

Bakalářská práce

ROMANA DORIČKOVÁ

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Kateřina Kirkosová, PhD.

Katedra mediálních studií a žurnalistiky
Program Mediální studia a žurnalistika

Brno 2025

MUNI
FSS

Bibliografický záznam

Autor:	Romana Doričková Fakulta sociálních studií Masarykova univerzita Katedra mediálních studií a žurnalistiky
Název práce:	Porušovanie ideálu materstva očami bulváru: diskurzívna analýza prípadov materského násilia a zanedbávania zo slovenského webu Topky.sk
Studijní program:	Mediální studia a žurnalistika
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Kateřina Kirkosová, PhD.
Rok:	2025
Počet stran:	79
Klíčová slova:	materstvo, násilné matky, páchateľky, deti, násilie na deťoch, diskurz, kritická diskurzívna analýza, bulvár, Topky

Bibliographic record

Author: Romana Doričková
Faculty of Social Studies
Masaryk University
Department of Media Studies and Journalism

Title of Thesis: Violations of the Motherhood Ideal in Tabloid Discourse: A Discourse Analysis of Maternal Violence and Neglect on the Slovak Website Topky.sk

Degree Programme: Media Studies and Journalism

Supervisor: Mgr. et Mgr. Kateřina Kirkosová, PhD.

Year: 2025

Number of Pages: 79

Keywords: motherhood, violent mothers, perpetrators, children, violence against children, discourse, critical discourse analysis, tabloids, Topky

Abstrakt

Bakalárska práca sa zameriava na mediálnu reprezentáciu matiek, ktoré sa dopustili násilia alebo zanedbávania svojich detí v bulvárnych správach slovenského online portálu Topky.sk. Cieľom práce je identifikovať, ako médiá konštruujú vinu, materskú identitu a deviáciu od normy, a akým spôsobom prispievajú k udržiavaniu ideologických predstáv o materstve. Analytická časť využíva kritickú diskurzívnu analýzu podľa Normana Fairclougha a opiera sa o teoretické východiská konštruktivizmu a koncepty ideológie, moci a diskurzu. Výsledky ukazujú, že prípady materského násilia a zanedbávania sú na portály Topky prezentované ako senzácie, pričom sú popisované expresívnym, dramatizujúcim jazykom, ktorý zjednodušuje a moralizuje ich interpretáciu. Tento prístup prispieva ku konštrukcii matiek ako výnimočne deviantných páchateliek, čím sa ich vina jazykovo zvýrazňuje a zároveň to vedie k vylúčeniu zo skupiny „normálnych“ žien a matiek. Prevládajúci mediálny diskurz matky zlyhávajúcej vo svojej úlohe slúži ako nástroj spoločenskej kontroly a legitimizuje hodnotenie matiek zo strany formálnych inštitúcií, ale aj širokej verejnosti.

Abstract

The bachelor thesis focuses on the media representation of mothers who committed violence or neglect against their children in tabloid news articles published on the Slovak online portal Topky.sk. The aim of the thesis is to identify how the media construct guilt, maternal identity, and deviation from the norm, and how they contribute to the maintenance of ideological notions of motherhood. The analytical part applies Norman Fairclough's critical discourse analysis and is grounded in theoretical frameworks of constructivism and the concepts of ideology, power, and discourse. The findings show that cases of maternal violence and neglect are presented on Topky.sk as sensational stories, described using expressive, dramatizing language that simplifies and moralizes their interpretation. This approach contributes to the construction of mothers as exceptionally deviant offenders, linguistically intensifies their guilt, and leads to their symbolic exclusion from the group of "normal" women and mothers. The dominant media discourse of the failing mother serves as a tool of social control and legitimizes the judgment of mothers both by formal institutions and by the general public.

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu na tému **Porušovanie ideálu materstva očami bulváru: diskurzívna analýza prípadov materského násilia a zanedbávania zo slovenského webu Topky.sk** spracovala sama**.** Všetky pramene a zdroje informácií, ktoré som použila k napísaniu tejto práce, boli citované v texte a sú uvedené v zozname použitých prameňov a literatúry.

V Brne 2. mája 2025

.....
Romana Doričková

Poďakovanie

Na prvom mieste sa chcem poďakovať mojej školiteľke Mgr. et Mgr. Kateřine Kirkosovej, Ph.D za to, že sa ma ujala v hodine dvanástej a bola ochotná viesť moju bakalársku prácu a usmerňovala moje myšlienkové pochody počas celej tvorby.
Veľká vďaka patrí tiež všetkým mojim priateľom a blízkym (vy viete kto ste), ktorí boli ochotní so mnou diskutovať na rôzne témy týkajúce sa tejto práce a aj mnohé ďalšie a pomohli mi tak rozšíriť perspektívu a uvažovať aj nad vecami, ktoré by mi samej nikdy nenapadli.
Najviac ďakujem mojim rodičom, ktorí boli viac ako nikto iný zatiahnutí do týchto diskusií a vydržali moje neraz provokujúce otázky. Ďakujem, že ste vo mne nikdy nehasili túžbu po poznaní aj keď pri jeho hľadaní by ste ma možno radšej videli na inej ceste.

Šablona DP 3.4.1-FSS (2022-11-10) © 2014, 2016, 2018–2021 Masarykova univerzita

Obsah

Zoznam pojmov a skratiek 13

Zoznam príloh 14

1 Úvod 15

2 Teoretická časť 16

2.1 Sociálna konštrukcia reality a médiá ... 16

2.2 Diskurz ... 17

2.3 Moc a ideológia ... 17

3 Kontextuálna časť 19

3.1 Biologický esencializmus a sociálna konštrukcia materstva ... 19

3.2 Materské násilie na deťoch ... 21

3.3 Deviácia a dvojitá deviácia žien ... 23

3.4 Prehľad predošlého výskumu ... 24

4 Metodológia 29

4.1 Téma výskumu ... 29

4.2 Cieľ výskumu ... 29

4.3 Výskumné otázky ... 30

4.4 Konštrukcia výskumnej vzorky ... 30

4.5 Výskumná metóda ... 32

4.6 Reflexia ... 32

5 Analytická časť 34

5.1 Senzacionalizmus, dramatizácia a démonizácia ... 34

5.2 Autonómia, zodpovednosť a konštrukcia viny matiek ... 37

5.3 Psychopatologizácia násilných činov a vylúčenie matiek ... 45

5.4 Spoločenská kontrola matiek ... 47

6 Diskusia 51

7 Záver 54

Použité zdroje **56**

Príloha A Výskumná vzorka **61**

Zoznam pojmov a skratiek

CDA – kritická diskurzívna analýza (Critical Discourse Analysis)

Zoznam príloh

Prílohy v texte

Príloha A Výskumná vzorka 61

1 Úvod

Samotná predstava materstva je v spoločnosti hlboko zakorenená v kultúrnych normách, ktoré ju prezentujú ako prirodzené a univerzálne naplnenie ženskej identity. Matka je stereotypne vnímaná ako láskavá, nežná, empatická, trpezlivá a najmä obetavá bytosť, ktorá je schopná položiť život za svoje dieťa. V tejto predstave sa materstvo javí nielen ako biologická skutočnosť, ale ako morálna a spoločenská hodnota, ktorej sa žena nemôže a nemá vzdať. Všetky odchýlky od tejto predstavy preto často nie sú v spoločnosti prijímané a sú dokonca odsudzované. Či už ide o matky nesplňujúce všetky vyššie spomenuté požiadavky alebo o ženy, ktoré sa nerozhodnú stať matkami vôbec. Pravdepodobne najviac manifestnou formou tejto odchýlky sú prípady, kedy matka ubližuje vlastnému dieťaťu – či už fyzicky, psychicky, alebo ho dokonca usmrtí. Práve tieto prípady sa stávajú predmetom silného verejného záujmu a zároveň intenzívnej spoločenskej reakcie.

Médiá, ktoré plnia v demokratickej spoločnosti úlohu sprostredkovateľa informácií, ale aj konštruktéra významov, zohrávajú zásadnú úlohu v tom, ako sú tieto ženy vnímané. Ich obraz nie je neutrálny – je formovaný výberom jazyka, naratívnymi stratégiami, štylistickými prostriedkami, ale aj tým, koho hlas v správe zaznieva a koho nie. Bulvárne médiá, ktorých cieľom je najmä priťahovanie pozornosti a emocionálna reakcia publika, konštruujú tieto prípady dramatizáciou, moralizáciou a personifikovaním viny.

Táto bakalárska práca sa zameriava na mediálnu reprezentáciu matiek, ktoré sa dopustili násilia alebo zanedbávania detí, v bulvárnom slovenskom online médiu Topky.sk. V centre pozornosti je spôsob, akým sú tieto ženy reprezentované v diskurze, aké významy sú im pripisované, ako sa konštruuje ich vina, deviácia od noriem, a ako zvolené médium reprodukuje ideologické predstavy o materstve. Cieľom práce je identifikovať, aké diskurzívne stratégie sa v mediálnych reprezentáciách objavujú, a čo tieto stratégie hovoria o spoločenskom chápaní materstva, viny a genderovej identity. Teoretickým východiskom práce je sociálny konštruktivizmus, koncepty ideológie, moci a diskurzu, a prístup kritickej diskurzívnej analýzy podľa Normana Fairclougha. Tieto koncepty umožňujú analyzovať jazyk nielen ako nástroj komunikácie, ale ako nástroj moci, prostredníctvom ktorého sú formované spoločenské normy. Práca zároveň nadväzuje na výskumy mediálnej reprezentácie materstva, ženských páchateliek, a matiek, ktoré zabili svoje dieťa, pričom rozširuje diskusiu o prípady, ktoré nepredstavujú extrémnu deviáciu, ale aj každodenné formy zanedbania či nedostatočnej starostlivosti, ktoré sú rovnako predmetom spoločenskej kontroly.

2 Teoretická časť

2.1 Sociálna konštrukcia reality a médiá

Diskusia o tom, či medializované obrazy zodpovedajú realite, si vyžaduje riešenie základnej otázky: existuje realita nezávisle od našej interpretácie, alebo je to, čo nazývame realitou, produktom sociálnych procesov? Táto otázka je predmetom dvoch hlavných teoretických prístupov – realizmu a konštruktivizmu. Zatiaľ čo realizmus predpokladá, že realita existuje nezávisle od pozorovania, konštruktivizmus tvrdí, že významy a realita vznikajú v sociálnych procesoch. Podľa Stuarta Halla materiálny svet nie je sám osebe nositeľom významov. Významy vznikajú, keď sociálni aktéri používajú jazyk alebo iné symbolické systémy na ich aktívne vytváranie (Hall, 1997). Tento proces sa nazýva sociálna konštrukcia reality, čo je pojem, ktorý bol prvýkrát popísali Berger a Luckmann. Z pohľadu sociálneho konštruktivizmu je poznanie výsledkom aktívnej interpretácie a konštrukcie významov, nie pasívnym zrkadlením objektívnej reality. To, čo sa javí ako prirodzené alebo samozrejmé, je v skutočnosti produktom sociálnej interakcie ovplyvnenej kultúrnymi a kontextovými rámcami (Berger & Luckmann, 1966).

Koncept sociálnej konštrukcie reality je základom pre pochopenie vzťahu medzi médiami a realitou. Mediálne správy nie sú jednoduchým odrazom objektívnej reality, ale produktom sociálnych a kultúrnych procesov, ktoré definujú, interpretujú a vytvárajú význam udalostí a javov. Selektivita v procese tvorby správ, ktorá zahŕňa výber udalostí alebo tém, o ktorých sa bude informovať, a spôsob ich interpretácie, vedie k vytváraniu špecifických naratívov. Tieto naratívy pomáhajú publiku chápať udalosti určitým spôsobom a sprostredkúvajú významy, ktoré sú ovplyvnené interakciou vnútorných (napr. redakčné rozhodnutia) a vonkajších faktorov (napr. politické a kultúrne prostredie).

Médiá napríklad nezobrazujú každodenné udalosti jednotne, ale rozhodujú o tom, ktoré udalosti sú hodnotné správy, na základe hodnotových kritérií (spravodajských hodnôt). Okrem toho médiá nielenže vyberajú, o čom budú informovať, ale rozhodujú aj o tom, ako budú tieto udalosti interpretované. Rámce zdôrazňujú určité aspekty udalostí, čím ovplyvňujú to, ako im publikum rozumie. Hodnoty novinárov, redakčné postupy a ideologická orientácia médií ovplyvňujú spôsob prezentácie udalostí, čo vedie k možnosti existencie viacerých „realít“, ktoré médiá konštruujú na základe svojich záujmov a kontextu (Janani, 2021).

2.2 Diskurz

Pojem diskurz je v súčasnej reči zaužívaným slovom, ktoré sa často používa v podobnom význame ako slovo diskusia. Jeho význam nie je jednoznačný ani v akademickej sfére, kde sa stal základom viacerých vedeckých prístupov. V tradičnej lingvistike diskurz označuje širšie celky textu alebo hovoreného slova na vyššej organizačnej úrovni. Sociálne vedy sa však odklonili od čisto deskriptívnej funkcie jazyka a rovnako aj diskurzu, ktorý v kontexte sociálnej konštrukcie reality predstavuje jeden z hlavných mechanizmov udržujúcich, pretvárajúcich a legitimizujúcich túto realitu. Diskurz je teda jazykovým prejavom a zároveň nástrojom sociálnej interakcie a inštitucionálneho pôsobenia. Diskurz nielen odráža alebo reprezentuje spoločenské entity a ich vzťahy, ale ich aj konštruuje. Ako upozorňuje Fairclough, každý diskurz je trojrozmerný. Je súčasne textom (hovoreným či písaným produktom), diskurzívnou praxou (procesom produkcie a recepcie textu) a sociálnou praxou (teda prejavom širších spoločenských štruktúr, ideológií a mocenských vzťahov) (Fairclough, 1992).

Diskurz, ako ho v súčasnosti chápu spoločenské vedy, je vždy spojený s konkrétnymi aktérmi, cieľmi a mocenskými vzťahmi, ktoré ovplyvňujú jeho formu aj obsah. Diskurz pritom zahŕňa nielen verbálne, ale aj neverbálne aspekty, čím sa stáva komplexným prostriedkom sociálnej interakcie. Špecifickosť diskurzu spočíva aj v tom, že sa neodohráva len na mikroúrovni komunikácie medzi jednotlivcami, ale aj na makroúrovni spoločenských inštitúcií ako napríklad médiá, súdy či školy. Jeho hlavnou črtou odlišujúcou ho od iných foriem sociálneho konania však zostáva jeho jazykový charakter (Dijk, 2009).

2.3 Moc a ideológia

Keď definujeme diskurz ako sociálnu prax nemožno ho oddeliť od otázok moci a ideológie. Tieto pojmy sú navzájom prepojené a prostredníctvom diskurzu sa realizujú, legitimizujú a reprodukujú v spoločenskom živote. Diskurz nie je len neutrálnym sprostredkovateľom významu, ale aktívne sa podieľa na formovaní vedomostí, identít a spoločenských štruktúr. Takisto moc v diskurzívnom ponímaní nie je chápaná výlučne ako represívna, teda ako donucovacia sila pôsobiaca zhora nadol, ale ako sila formujúca poznanie, normy a spoločenské pozície. Určuje, čo môže byť povedané, kto má právo hovoriť, aké významy sú legitímne a aké zostávajú potlačené. Ako upozorňuje T. van Dijk (2009), diskurz je vždy podmienený kontextom. Nie je výtvorom izolovaného jednotlivca, ale výsledkom skupinového poznania, zdieľaných hodnôt a ideológií. Moc sa teda neprejavuje len v obsahu výpovedí, ale aj v tom, kto má možnosť formovať diskurz, kto je vypočutý a kto umlčaný.

Ideológia v diskurzívnom chápaní nie je redukovaná na súbor politických názorov, ale je poznávacím rámcom, ktorý sprostredkúva spôsob, akým spoločenské

skupiny interpretujú svet a svoju úlohu v ňom. Ideológie sú základné hodnotové orientácie, ktoré riadia diskurzívne stratégie ako napríklad zdôrazňovanie alebo potláčanie určitých aspektov reality. Ideológia určuje, čo sa považuje za normálne, prirodzené alebo správne, a čo je naopak konštruované ako deviácia. Takisto umožňuje vytvárať polarizácie ako „my“ verzus „tí druhí“ (Dijk, 2009).

Fairclough zdôrazňuje, že ideológia je prítomná na všetkých troch dimenziách diskurzu: v texte samotnom, v procese jeho produkcie a interpretácie aj v širšom sociálnom kontexte. Ideológia sa nemusí prejaviť explicitne. Práve naopak, častejšie ide o naturalizované významy, ktoré sú vnímané ako samozrejmé, čím sa stávajú ešte účinnejšími pri reprodukcii zaužívaného spoločenského poriadku. Inšpirovaný filozofmi L. Althusserom a A. Gramscim Fairclough ďalej upozorňuje, že ideológie sa uplatňujú najúčinnejšie v podobe hegemónie. Tento pojem predstavuje dominantné spôsoby myslenia, ktoré pôsobia nenápadne, bez potreby vynucovania a dokazovania ich pravdivosti. Hegemonická moc spočíva v tom, že členovia spoločnosti sami sebe pripisujú nejakú rolu v spoločnosti a podieľajú sa tak na udržiavaní normy, ktorá určuje ich pozíciu v spoločnosti. Zo strany členov spoločnosti, ktorých hegemonická moc udržuje v pozícii podriadenosti ide o nevedomý akt. Toto je možné, pretože ideológia, ktorá ich v tejto pozícii udržiava sa stala súčasťou „zdravého rozumu“ a táto ich pozícia súčasťou ich vlastnej a prijímanej identity. Takto zakorenenú alebo ako hovorí Fairclough naturalizovanú ideológiu, je náročné spochybniť, pretože jej zahrnutie do kolektívneho vedomia ju zneviditeľňuje. Práve médiá zohrávajú zásadnú rolu v tejto naturalizácii tým, že určité reprezentácie opakujú a neproblematizujú, a tak upevňujú existujúce normy (Fairclough, 1992).

3 Kontextuálna časť

3.1 Biologický esencializmus a sociálna konštrukcia materstva

V západnej kultúre bola historicky identita žien často redukovaná na ich materskú rolu. Toto sa pod vplyvom patriarchálnej spoločnosti prejavuje dodnes v podobe presvedčenia, že svoju úplnosť žena dosiahne, keď sa stane matkou (Szekeres et al., 2023). Už od útleho veku sú ženy vedené k tomu, aby sa túžili stať matkami. Nie je to jedna z mnohých životných možností, ale prirodzená, očakávaná súčasť a naplnenie ich identity (Rich, 1976).

Tieto predstavy sú hlboko ovplyvnené esencialistickou filozofiou, v kontexte genderu konkrétne biologickým esencializmom. Ten predpokladá, že všetky ženy majú prirodzene vrodené ženské vlastnosti, ktoré ich predurčujú k tomu, aby sa stali matkami. Na základe biologickej schopnosti rodiť deti predpokladá esencialistické chápanie, že ženy majú biologicky danú túžbu a schopnosť starať sa o deti a vykonávať širšie úkony spojené s chodom domácnosti. Takéto chápanie prekračuje rámec biologických faktov (ktorými podporovatelia biologického esencializmu argumentujú) a prisudzuje ženám vnútorné kvality, ktoré pre ne majú byť prirodzenejšie než akékoľvek iné životné ambície. V kontraste k tomuto chápaniu stojí neesencialistická perspektíva, ktorá upozorňuje, že schopnosť rodiť ešte neznamená prirodzený sklon či túžbu vykonávať každodenné činnosti spojené so starostlivosťou o dieťa a spoločný domov. Všetky aspekty materstva nad rámec tehotenstva, pôrodu a dojčenia sú podľa neesencialistického chápania spoločensky a kultúrne konštruované. Materstvo tak nie je len osobnou skúsenosťou, ale aj nástrojom spoločenskej kontroly, ktorý formuje, kto môže byť považovaný za dobrú ženu a kto za zlyhávajúcu vo svojej predurčenej role. Pod vplyvom biologického esencializmu sú ďalej kontrolované aj samotné matky, keďže má veľký vplyv na politické, kultúrne a sociálne vízie o tom, aké by malo byť dobré materstvo. (O'Reilly, 2010a).

Na skúmanie mediálnych reprezentácií materstva, musíme teda zaujať neesencialistické stanovisko a uznať, že materstvo je skôr sociálny konštrukt než len vzťah ženy k dieťaťu. To znamená, že praktiky materskej starostlivosti, charakteristiky matiek a významy spojené s materstvom nie sú biologicky dané, prirodzené ani nevyhnutné. Tieto aspekty vznikajú v rámci spoločenských procesov, ktoré zahŕňajú každodenné interakcie, diskurzy a sociálnu prax. Veľká časť týchto procesov sa odohráva skrze médiá. To, čo v spoločnosti považujeme za „dobrú matku" je výsledkom historického, kultúrneho a sociálneho vývoja, ktorý je neustále konštruovaný aktérmi spoločnosti (O'Reilly, 2010b). Diskusie o sociálnej konštrukcii materstva spochybňujú predpoklad, že existujú nejaké dané charakteristiky materstva alebo matiek. Dekonštruujú sociálne a kultúrne aspekty materstva, ktoré sa často považujú za samozrejmé. Medzi ne patria napríklad predpoklady, že existuje prirodzené špecifické puto medzi matkou a

dieťaťom, že matky sa zásadne líšia od otcov alebo nematiek, že biológia určuje spôsob prežívania materstva alebo že existuje univerzálny materský inštinkt. Namiesto toho, aby sa takéto predpoklady považovali za samozrejmé, sa snaží prístup sociálnej konštrukcie materstva zviditeľniť to, ako dominantné významy materstva vznikali, menili sa a sú neustále (re)produkované členmi spoločnosti (Holmes, 2006).

Aj keď sa význam a prežívanie materstva ako kultúrnej a sociálnej konštrukcie mení v závislosti od času a miesta, materstvo sa vyznačuje prinajmenšom dvoma stálymi znakmi: je vymedzené a kontrolované patriarchátom a je vnímané ako prirodzené pre ženy, a preto biologickým matkám pripisuje výlučnú zodpovednosť za starostlivosť o deti bez možnosti určovať podmienky, za ktorých budú deti vychovávať. V rámci patriarchátu sú matky neustále definované z hľadiska ich biologických funkcií a materstvo sa považuje za cestu fyzického a emocionálneho naplnenia žien (Biswas, 2022). Tento biologický ideál vykresľuje matky ako starostlivé, emotívne a závislé bytosti, od ktorých sa očakáva, že budú životodarné, obetavé a odpúšťajúce; a naopak, ak majú ich deti problémy, obviňuje matky z toho, že sú voči svojim deťom príliš angažované alebo deštruktívne, a popiera ich identitu mimo materstva (Douglas & Michaels, 2004).

Podľa sociologičky Sharon Hays je v súčasnosti v západnej kultúre dominantná ideológia tzv. intenzívneho materstva. Vo svojej štúdii poukazuje na tri kľúčové zložky tejto ideológie: 1) primárnu zodpovednosť matky za intenzívnu, všestrannú a emocionálne, časovo i finančne náročnú starostlivosť o dieťa, 2) prirodzenú posvätnosť a hodnotu dieťaťa a 3) očakávané bezpodmienečné sebaobetovanie matky a jej vlastných potrieb pre blaho dieťaťa (Hays, 1996). Napriek tomu, že tento idealizovaný obraz materstva často nezohľadňuje socio-ekonomickú realitu, ktorej čelí mnoho žien, najmä tých z marginalizovaných komunít, je kľúčovým rámcom, podľa ktorého sú matky posudzované. Matky, ktoré nemajú dostatok prostriedkov na splnenie týchto náročných očakávaní, sú často považované za zlyhávajúce vo svojej úlohe a deviantné, čo ešte viac prehlbuje ich problémy. Okrem toho sú matky podľa ideológie intenzívneho materstva považované za najdôležitejšie postavy v živote ich detí, čo spôsobuje, že sú neustále pod drobnohľadom iných (rodiny, priateľov, duchovných, lekárov, zamestnávateľov a cudzích ľudí), ktorí posudzujú či sú dobrými matkami (Ennis, 2014).

Smithey (2018) vychádzajúc z ideológie intenzívneho materstva upozorňuje, že súčasné zahlcujúce informácie a znalosti o dobrom materstve sú často protirečivé, ale zostávajú zdrojom definícií „správneho“ a „nesprávneho“ materstva. Tento diskurz slúži ako sociálne organizujúci systém presvedčenia o tom, čo znamená byť dobrou matkou, bez ohľadu na to, ako dezorganizovaný je skutočný obsah. Okrem náporu protichodných, neoverených informácií o tom, ako byť matkou, je problémom aj samotná ideológia, ktorá predpokladá, že matky majú automaticky vytvorené pozitívne puto k svojim deťom a dostatočné zdroje na ich výchovu. Tým sa všetkým matkám bez ohľadu na sociálnu triedu vnucujú dominantné, stredostavovské kultúrne hodnoty a postupy starostlivosti o deti (Smithey, 2018).

3.2 Materské násilie na deťoch

V tejto bakalárskej práci budú diskurzívnej analýze podrobené prípady, ktoré zahrňujú široké spektrum materských skúseností odchyľujúcich sa od ideálu materstva, od zanedbávania a týrania až po vraždy detí. Napriek tomu, že z psychologického hľadiska tieto činy pramenia z rôznych motivácií a taktiež sú rôzne hodnotené v rámci legislatívy, vo svojej podstate majú spoločnú ženu, konkrétne matku, ktorá porušuje to, čo by jej malo byť „prirodzené“ ako to bolo popísané v predošlej kapitole.

Materské násilie na deťoch predstavuje komplexný jav, ktorý zahŕňa fyzické, psychické a emocionálne aspekty rodičovského správania. Tento fenomén je ovplyvnený mnohými faktormi vrátane osobnej histórie matky, jej prístupu k výchove, socio-ekonomických podmienok a dostupnosti sociálnych zdrojov.

Jednou z hlavných teórií vysvetľujúcich vznik násilného správania matiek je hypotéza intergeneračného prenosu násilia. Tá tvrdí, že ženy, ktoré zažili násilie v detstve, majú vyššiu pravdepodobnosť vykazovať maladaptívne rodičovské správanie. Výskum ukazuje, že fyzické násilie zažité v detstve výrazne zvyšuje potenciál na násilie voči vlastným deťom (Morelli et al., 2021).

Hoci násilie zažité v detstve je rizikovým faktorom, nie všetky matky s touto históriou sa stávajú násilnými. Sociálne zdroje môžu slúžiť ako kompenzačný faktor, ktorý zmierňuje vplyv detských tráum. Výskum zdôrazňuje význam kvalitných medziľudských vzťahov a podpory, najmä v prípadoch nízkopríjmových matiek. Stabilné a emocionálne podporné vzťahy s partnerom alebo širšou sociálnou sieťou znižujú pravdepodobnosť násilného správania. Matky s nízkym príjmom čelia zvýšeným stresorom spojeným s ekonomickou neistotou, čo môže zvyšovať riziko násilného správania. Kombinácia chudoby, nedostatku sociálnej podpory a vlastná skúsenosť s násilným správaním počas detstva vytvára podmienky, ktoré zvyšujú pravdepodobnosť maladaptívneho rodičovstva. Intervencie, ktoré sa zameriavajú na posilňovanie sociálnych zdrojov a zlepšenie ekonomickej situácie matiek, sa ukázali ako efektívne pri znižovaní rizika násilia (L. A. Hall et al., 1998).

Najväčším prejavom fyzického násilia páchaného zo strany matiek na svojich deťoch je ich usmrtenie. Infanticída sa definuje ako vražda dieťaťa počas prvého roku jeho života. V niektorých krajinách je infanticída legislatívne upravená zákonom, ktorý zohľadňuje psychický stav matky po pôrode. Tieto zákony umožňujú kvalifikovať vraždu dieťaťa ako menej závažný trestný čin, ak matka konala pod vplyvom mentálnej poruchy spôsobenej tehotenstvom alebo pôrodom.

Neonaticída označuje vraždu dieťaťa do 24 hodín po jeho narodení. Tento čin je často spájaný s mladými, slobodnými matkami, ktoré neplánovali alebo nechceli svoje tehotenstvo a neprijali žiadnu prenatálnu starostlivosť (Hatters Friedman & Resnick, 2009).

Filicída zahŕňa vraždu dieťaťa matkou bez ohľadu na vek obete. Táto kategória sa rozdeľuje podľa motívov matky. Altruistická filicída predstavuje situáciu, keď matka zabije svoje dieťa z presvedčenia, že jeho smrť je preň lepšia než život. Tento čin je často spojený so samovražednými sklonmi matky, ktorá môže veriť, že bez nej by dieťa trpelo. Akútna psychotická filicída nastáva, keď matka koná pod vplyvom psychotického stavu alebo halucinácií, pričom jej správanie nemá jasný motív. Ďalšou formou je filicída z dôvodu fatálneho týrania, pri ktorej smrť dieťaťa nastáva ako dôsledok opakovaného fyzického týrania alebo zanedbávania. Motiváciou môže byť aj stav, keď matka vníma svoje dieťa ako nechcené či ako prekážku alebo záťaž vo svojom živote, čo následne vedie k usmrteniu. Najzriedkavejšou formou filicídy je pomsta voči partnerovi, pri ktorej matka zabije dieťa s cieľom emocionálne ublížiť jeho otcovi. Tieto rôzne formy filicídy odrážajú rôznorodé psychologické, sociálne a emocionálne faktory, ktoré vedú matky k týmto činom (Hatters Friedman & Resnick, 2007).

Samostatnou kategóriou je filicída spojená so samovraždou matky, pri ktorej matka zabije svoje dieťa a následne sa pokúsi o samovraždu alebo ju dokoná. Tento jav je často spojený s altruistickými motívmi a vážnymi psychickými poruchami, ale aj vonkajšími faktormi ako konflikty vo vzťahoch a chronické zdravotné problémy detí (Murfree et al., 2022).

Výskumy naznačujú, že matky, ktoré spáchajú filicídu, často čelia kombinácii viacerých stresorov. Socio-ekonomické znevýhodnenia, ako nezamestnanosť, chudoba a sociálna izolácia, patria medzi časté faktory, ktoré zvyšujú riziko násilného správania. Okrem toho tieto matky často trpia psychickými poruchami. Dôležitým faktorom je aj domáce násilie, ktorému mnohé z týchto matiek čelia, čo výrazne prispieva k ich emočnému a psychickému vyčerpaniu (Naviaux et al., 2020).

Materské násilie však nestačí posudzovať iba ako individuálny psychopatologický jav. Je potrebné upriamiť pozornosť na širší spoločenský kontext, v ktorom k nemu dochádza. Smithey (2018) upozorňuje, že materské násilie nemožno redukovať len na psychickú poruchu alebo osobné zlyhanie. Zdôrazňuje, že materské násilie nemožno pochopiť bez analýzy genderových očakávaní, sociálnej nerovnosti a systémových mechanizmov, ktoré matky namiesto pomoci kriminalizujú a izolujú.

Systémové očakávania od matiek sú založené na ideáli starostlivej, vždy dostupnej a emocionálne vyrovnanej matky, ktorá dokáže svoje potreby potláčať v prospech dieťaťa. Táto norma však vychádza zo štandardov strednej triedy, ktorá predpokladá, že matky majú dostatočné finančné a časové zdroje na naplnenie tejto úlohy. Matky, ktoré nedokážu naplniť tieto očakávania v dôsledku chudoby, sociálneho vylúčenia či nedostatku podpory, sú systematicky stigmatizované a kriminalizované. Sociálne služby a súdne systémy ich často označujú za „zlé matky“ na základe neschopnosti poskytovať dieťaťu dostatočnú starostlivosť. Matky, ktoré nepožiadajú o pomoc alebo ktoré sa vzdialia z emocionálne náročnej situácie, napríklad kvôli plačúcemu dieťaťu, sú považované za zlyhávajúce vo svojej úlohe. Na druhej strane, ak sa matka rozhodne vyhľadať podporu, môže to viesť k zvýšenému dohľadu zo strany sociálnych služieb, čo ešte

viac zvyšuje jej stres a riziko straty dieťaťa. Táto situácia vytvára začarovaný kruh, v ktorom sú matky izolované a bez reálnej pomoci, čo môže prehĺbiť ich frustráciu a v konečnom dôsledku viesť k eskalácii násilia (Smithey, 2018).

Podľa Smithey je materské násilie výsledkom emocionálne sa stupňujúcej interakcie medzi matkou a dieťaťom. Plač dieťaťa je často vnímaný nielen ako prirodzená súčasť starostlivosti, ale aj ako skúška „dobrej matky". Spoločenské normy vytvárajú tlak, podľa ktorého je matka výlučne zodpovedná za pokoj a šťastie svojho dieťaťa. Ak sa jej nepodarí plač zastaviť, môže to vnímať ako osobné zlyhanie. Neúspešná snaha utíšiť dieťa vedie k pocitom frustrácie, hanby a neistoty, čím sa prehlbuje negatívny obraz o vlastnej kompetencii ako matky. Ak matka zároveň čelí socio-ekonomickým problémom či psychickej nepohode, jej emocionálna odolnosť sa výrazne oslabuje. Keď plač pokračuje a matka nevidí inú možnosť, ako situáciu zvládnuť, môže začať používať čoraz silnejšie metódy na získanie kontroly, od zvýšeného hlasu až po fyzické násilie. Napätie sa stupňuje a matka sa ocitá v stave, v ktorom eskalácia agresie predstavuje jediný spôsob, ako situáciu vyriešiť. Dôležitým aspektom tohto mechanizmu je jeho opakovanie – matky, ktoré sa už raz dostali do takéhoto cyklu, sa v ňom môžu ocitnúť znova a znova. Ak neexistuje podporný systém, ktorý by včas rozpoznal tieto varovné signály a ponúkol efektívnu pomoc, riziko násilia sa neustále zvyšuje (Smithey, 2018).

3.3 Deviácia a dvojitá deviácia žien

Deviantné správanie sa zo sociologického hľadiska vzťahuje na konanie alebo správanie, ktoré porušuje sociálne normy a očakávania. Je to sociálne konštruovaný pojem, čo znamená, že sa líši v rôznych kultúrach a časových obdobiach. To, čo sa v jednej spoločnosti považuje za deviantné, môže byť v inej spoločnosti prijateľné. Svoju úlohu zohráva aj dynamika moci; dominantné skupiny majú často väčší vplyv pri definovaní a trestaní deviácie (Nickerson, 2024).

Pojem dvojitá deviácia opisuje zosilnené sankcie, ktorým čelia jednotlivci, ktorí porušujú nielen konkrétnu normu, ale aj širšie očakávania spojené s ich sociálnou rolou alebo identitou. Výsledkom dvojitej deviácie je prísnejšia stigmatizácia a spoločenské odsúdenie, ktoré sa môže prejaviť aj na prísnejšom hodnotení súdov, prípadne iných relevantných inštitúcií (v kontexte matiek napríklad inštitúcie sociálnoprávnej ochrany detí). Tento pojem sa spája najmä so ženami a spočíva napr. v tom, že keď ženy páchajú násilie, narúšajú tým nielen právne a spoločenské normy, ale aj genderové očakávania, ktoré ich tradične definujú ako pasívne, nežné a starostlivé bytosti. Keď sa ženy odchýlia od týchto predpísaných rolí, nielenže porušujú konkrétnu (právnu) normu, ale spochybňujú aj základný spoločenský poriadok. Mnohé štúdie však vyvracajú vplyv dvojitej deviácie žien na prísnejšie trestanie pred súdmi a naopak podporujú alternatívnu teóriu – muži, páchatelia trestných činov, dostávajú častejšie tresty

odňatia slobody ako ženy v rôznych geografických oblastiach, typoch trestných činov a časových obdobiach. Tento jav vysvetľuje teória gavalierstva, podľa ktorej súdy sympatizujú so ženami na základe ich očakávaných atribútov ako sú starostlivosť, nežnosť či pasivita. Keďže naše sociálne očakávania od mužov a žien sú tak hlboko zakorenené, je možné, že bez ohľadu na zločin alebo okolnosti sú ženy považované, za menej ohrozujúce a menej zodpovedné za svoje činy ako muži. Dokonca aj v prípadoch týrania detí, kde ženy porušujú práve tie normy, na základe ktorých by s nimi mali súdy podľa teórie gavalierstva sympatizovať, a teda by sa dalo očakávať prísnejšie zaobchádzanie, to tak nie je a muži sú trestaní prísnejšie (Hanrath & Font, 2020). To, že ženy nie sú za týranie detí tvrdšie odsúdené súdmi však ešte neznamená, že nebudú odsúdené spoločensky alebo inými inštitúciami. Výskum naznačuje, že matky, ktoré fyzicky týrajú svoje deti majú väčšiu pravdepodobnosť odobratia starostlivosti ako otcovia páchajúci týranie (Crawford & Bradley, 2016).

3.4 Prehľad predošlého výskumu

3.4.1 Reprezentácia materstva

Materstvo ako mediálny konštrukt je v súčasnosti predmetom rozsiahleho výskumu v oblasti genderových štúdií, mediálnych štúdií aj sociológie. Nedávna systematická review, ktorá zhŕňa desiatky štúdií z rôznych krajín a mediálnych prostredí, ukazuje, že reprezentácie materstva nie sú jednotné. Naopak, sú často protikladné, plné vnútorných napätí a ideologických rozporov. Tieto rozdiely sú spôsobené špecifikami jednotlivých médií – od reklám, cez časopisy, až po sociálne siete a spravodajské články – a zároveň ovplyvňované širšími kultúrnymi a ideologickými rámcami (Mary et al., 2025).

Z hľadiska tém relevantných pre túto prácu sú obzvlášť podstatné výskumy, ktoré sa zaoberajú reprezentáciou matiek v spravodajských médiách. V nich sú matky zobrazované ako primárne opatrovateľky detí, nesúce hlavnú zodpovednosť za ich pohodu a bezpečie. Otcom, ktorý sú najčastejšie druhým rodičom, je naprieč rôznymi typmi médií venovaná len okrajová pozornosť. To podporuje tradičný model rodiny, kde je matka považovaná za hlavný pilier starostlivosti, a tým aj za hlavnú zodpovednú osobu v prípade zlyhania v starostlivosti o deti. Zároveň sa však objavuje aj fenomén verejnej kritiky matiek, najmä ak sa ich správanie odchyľuje od normy intenzívneho materstva. Štúdie identifikujú formy „mom-shamingu“ prítomné najmä na digitálnych platformách (fóra, sociálne siete), kde sú matky priamo vystavené interakciám s používateľmi, ale aj v spravodajských médiách. V prípade spravodajstva je tento prístup obzvlášť prítomný tým, že správy často reagujú na krízové a negatívne udalosti, čím sa naratívy o matkách automaticky posúvajú do rámcov viny, zlyhania či deviácie. Zaujímavým zistením je, že naprieč rôznymi médiami je tendencia normalizovať náročnosť materstva a s tým spojené ťažkosti, frustrácie, starosti a únavu matiek ako prirodzenú

súčasť materstva. Jedine v spravodajských médiách sa tento trend nevyskytuje (Mary et al., 2025).

Výskum reprezentácií materstva v slovenských médiách chýba, avšak užitočnými pre túto prácu môžu byť aj analýzy českých médií pre kultúrnu a historickú príbuznosť prostredí. Diplomová práca, ktorá diskurzívnou analýzou rekonštruovala a následne porovnávala reprezentáciu materstva v dvoch rozdielnych historických obdobiach a v súčasnosti (v práci je to obdobie rokov 2010 – 2015) v ženských časopisoch Hvězda československých paní a dívek (obdobie prvej republiky) a Vlasta (obdobie normalizácie a súčasnosť), prišla k záveru, že napriek ideologickým odlišnostiam období, zostáva diskurz materstva takmer nemenný v tom, že pripisuje význam ženskému telu na základe jeho schopnosti rodiť deti. Zatiaľ čo v historických obdobiach identifikovala autorka práce diskurzy „matky–svätice“ a „matky–rodičky“, súčasné obdobie je charakteristické dominanciou diskurzu „matky v ohrození“. Tento diskurz vychádza z narastajúcej neistoty ohľadom spoločenskej pozície matky v podmienkach individualizácie, oslabovania tradičného modelu rodiny a prehodnocovania rodových rolí (Grabowská, 2017).

V analýze súčasných textov z časopisu Vlasta sa ukázalo, že hoci sa dôraz na domácnosť a manželstvo oslabuje, materstvo, resp. porodiť dieťa, ostáva centrálne pre identitu ženy rovnako ako v predošlých obdobiach. Rozdielne sú však dôvody, prečo by mala žena chcieť porodiť dieťa. V diskurze súčasnosti je ním dosiahnutie úplného šťastia ženy. Žena by sa mala stať matkou, aby sama sebe zabezpečila šťastný život. Okrem toho je v tomto diskurze silný dôraz na rozdiely medzi otcom a matkou, resp. „mužskými“ a „ženskými“ vlastnosťami (rozhodnosť, sila verzus jemnosť, tichosť, starostlivosť). Autorka vysvetľuje tieto aspekty súčasného diskurzu ako zintenzívnenú snahu o zachovanie tradičných genderových rolí, ktoré v predošlých obdobiach neboli tak ohrozené (Grabowská, 2017).

Aj keď Vlasta ako ženský lifestylový časopis nepatrí medzi spravodajské médiá, jeho obsah má významnú normatívnu funkciu. Reprezentácie v ňom prispievajú k formovaniu predstáv o tom, čo znamená byť „dobrou matkou“. Pre túto bakalársku prácu o reprezentáciách matiek páchajúcich násilie na deťoch tieto zistenia poskytujú kontextuálne zázemie najmä v súvislosti s tým, ako súčasný diskurz kladie dôraz na ženskú identitu definovanú skrze schopnosť rodiť a ako odchýlky od tejto normy môžu viesť k diskurzívnej marginalizácii a kriminalizácii.

3.4.2 Reprezentácia materských infanticíd

Výskum reprezentácie deviantných matiek sa zameriava najmä na matky, ktoré zabili svoje deti. Okrem toho sa vyskytuje aj výskum matiek porušujúcich materský ideál kriminálnou činnosťou, ktorá však často explicitne nesúvisí s deťmi. Značná časť výskumu sa sústreďuje na matky páchajúce sexuálne násilie, ale nakoľko

v analyzovaných článkoch sa takéto prípady nevyskytujú, nie sú dôležité pre kontextualizáciu tejto práce.

V spravodajských reprezentáciách žien, ktoré spáchali infanticídu, dominuje diskurz „chybnej matky" (flawed mother), ktorý sa využíva na vysvetlenie činov, ktoré narúšajú základnú predstavu o materstve ako prirodzene láskavej a ochrannej úlohe. Kvalitatívna analýza 250 novinových článkov z USA, ktorá pokrývala obdobie 12 rokov, ukázala, že novinári tieto ženy konštruovali v protikladných termínoch: buď ako nadmerne starostlivé matky, ktoré stratili rozum práve preto, že sa až príliš starali o svoje deti, alebo ako nedostatočné matky, ktoré sa o svoje deti nestarali vôbec a svoje povinnosti zanedbávali. V oboch prípadoch ide o naratívne rámce, ktoré ženám odopierajú komplexnosť a zasadzujú ich činy do individuálneho, psychologizujúceho rámca. Takéto binárne rozdelenie slúži médiám na zjednodušenie zložitých informácií a vytvorenie príbehov, ktoré sú emocionálne čitateľné a zapamätateľné. Zároveň však takéto rámcovanie zakrýva širšie spoločenské a štrukturálne príčiny násilia, ako sú genderová nerovnosť, nedostatočná sociálna podpora, ekonomický tlak, nepripravenosť na rodičovstvo alebo absencia dostupných zdrojov pomoci. Novinové články zriedka tematizujú tieto faktory ako systémové, čím reprodukujú mýtus matky ako dokonalej, milujúcej a zodpovednej za celú výchovu (Barnett, 2006).

Podobné obrazy a interpretačné rámce ako v americkej tlači identifikoval aj výskum portugalských novín, ktorý analyzoval spravodajské články a online komentáre čitateľov. Aj tu sa potvrdilo, že mediálne reprezentácie žien, ktoré zabili svoje deti, oscilujú medzi dvoma opozíciami: „šialená" matka (mad mother) a „zlá" matka (bad/perverse mother). V správach sa tieto ženy konštruujú buď ako „krehké" obete vlastnej chudoby, mladosti alebo duševnej poruchy, alebo ako perverzné, bezcitné a nehodné odpustenia – najmä ak ich správanie nezapadá do tradičného rámca ženskosti (napr. ak sú sexuálne aktívne, bez manžela, alebo verejne viditeľné vo svojich komunitách). Zaujímavým prínosom tejto štúdie je aj analýza čitateľských komentárov, ktoré ukazujú, ako verejnosť tieto mediálne konštrukty prijíma, reprodukuje alebo na ne reaguje. Na jednej strane sa v komentároch objavuje silná morálna odsudzujúca rétorika, ktorá tieto ženy dehumanizuje a prirovnáva k zvieratám, pričom zaznievajú aj výzvy na trest smrti. Na strane druhej sa objavujú aj komentáre, ktoré ponúkajú širšiu spoločenskú perspektívu: poukazujú na chýbajúcu sexuálnu výchovu, znevýhodnenie žien na trhu práce či absenciu zodpovednosti zo strany otcov. Tento výskum tak upozorňuje na napätie medzi individualizujúcimi a patologizujúcimi výkladmi infanticídy a systematickými, sociálno-politickými súvislosťami, ktoré médiá často prehliadajú. Spoločným znakom s predchádzajúcou americkou štúdiou je redukcia komplexných príčin násilia na osobnostné zlyhanie matky. Portugalská štúdia však zároveň ukazuje, že niektorí čitatelia dokážu prekročiť rámec individualizmu a vnímať tieto ženy v kontexte širšieho sociálneho zlyhania (Saavedra & and de Oliveira, 2017).

Austrálska kvalitatívna analýza mediálneho pokrytia prípadov filicídy rozšírila predchádzajúce poznatky o tom, ako genderovo špecifické stereotypy formujú

mediálne reprezentácie týchto činov. V súlade so zisteniami z USA a Portugalska aj táto štúdia potvrdila dominanciu diskurzu „zlej“ či „zlyhávajúcej“ matky (flawed mother), ktorý rámcuje násilné činy matiek ako dôsledok ich odchýlky od prirodzene očakávanej ženskej starostlivosti a obetavosti. Výskum zároveň ukázal, že mediálne texty častejšie než pri mužských páchateľoch spomínali materskú rolu a duševné zdravie žien, čo naznačuje pretrvávajúce očakávania späté s rodovou normou materstva. Zaujímavým kontrastom voči skorším štúdiám však bolo zistenie, že tón správ o ženách páchajúcich filicídu bol častejšie neutrálny alebo dokonca súcitný, a to najmä v prípadoch, kde médiá zdôrazňovali zraniteľnosť žien – ich chudobu, sociálnu izoláciu či duševné problémy. Tento prístup sa približuje k portugalskej typológii „krehkej matky“. Naproti tomu, muži boli v médiách zriedkavejšie označovaní ako otcovia a ich činy boli prezentované menej cez optiku duševnej poruchy a viac cez individualizované moralizovanie. Zároveň sa v článkoch o mužských páchateľoch objavovalo prenášanie viny na ich partnerky – napriek tomu, že práve oni spáchali zločin. Tento jav odzrkadľuje hlboko zakorenenú tendenciu pripisovať matkám zodpovednosť aj za činy iných členov rodiny, čím sa ešte viac posilňuje predstava o žene ako o primárnej zodpovednej za dieťa (Simington & Farmer, 2024).

V neposlednom rade je potrebné spomenúť aj diskurzívnu analýzu mediálneho pokrytia českého prípadu matky, ktorá v roku 2011 zavraždila svoje štyri deti. Analýze, ktorá vznikla v rámci bakalárskej práce, boli podrobené prevažne spravodajské články z denníku Lidové noviny. Aj táto analýza potvrdzuje niektoré trendy zistené v predchádzajúcich výskumoch. Pri vysvetľovaní činu dominovalo individuálne patologizujúce rámcovanie. Príčiny boli hľadané najmä v biologických a psychologických faktoroch, ako sú duševné poruchy či laktačná psychóza, zatiaľ čo širšie sociálne kontexty neboli spomínané. Ak bolo spomenuté niečo z predošlého života páchateľky, slúžilo to na posilnenie jej obrazu ako „nenormálnej matky“, napr., že deti mala s rôznymi partnermi. (Chládková, 2013).

Analýza tiež ukázala silné genderové rámcovanie identity páchateľky, ktorá bola vykreslená ako zlyhávajúca vo svojej základnej úlohe matky a ženy. Je trestaná nie len za čin, ktorý spáchala, ale aj za porušenie očakávaných charakteristík (pasivity, emocionality, bezpodmienečnej lásky k deťom). Zároveň bola v diskurze viditeľná asymetria v reprezentácii rodičovských rolí. Zatiaľ čo ženino materstvo bolo explicitne tematizované a hodnotené, otcovská rola partnera bola v texte úplne potlačená. Tento jav korešponduje so zisteniami austrálskej štúdie, kde bolo rovnako identifikované, že mužskí páchatelia sú so svojou rodičovskou úlohou spájaní oveľa menej než ženy (Chládková, 2013).

Zaujímavým zistením bola aj prítomnosť bulvárnych prvkov v inak nebulvárnom médiu, čo ukazuje, že aj prestížne spravodajstvo môže pri pokrývaní násilia matiek podliehať senzacionalizmu a emocionálnemu zjednodušovaniu. Táto česká analýza tak opäť potvrdzuje, že reprezentácie matiek páchajúcich násilie sú formované mocnými normatívnymi očakávaniami spojenými s ideálom materstva a že jeho porušenie je

verejne konštruované ako extrémna deviácia, ktorú je potrebné vysvetliť patologizáciou alebo morálnym odsúdením (Chládková, 2013).

4 Metodológia

4.1 Téma výskumu

Analýza sa sústreďuje na mediálnu reprezentáciu matiek, ktoré fyzickým násilím alebo zanedbaním svojich detí porušili spoločenský ideál materstva. Mediálne správy o týchto matkách odhaľujú paradox v spoločenskom vnímaní materstva. Na jednej strane tieto prípady dokazujú, že materinský cit a materstvo nie sú biologicky dané inštinkty, s ktorými sa ženy automaticky rodia, ale skôr spoločenské očakávania a normy, ktoré nie všetky ženy spĺňajú. Na druhej strane, spôsob, akým médiá tieto prípady prezentujú, ich samotný záujem o tieto „šokujúce" udalosti a tiež odpoveď verejnosti, často kritizujúca a odsudzujúca tieto ženy, ukazuje, že médiá a spoločnosť odmietajú pripustiť, že materstvo je sociálne konštruovaný koncept. Týmto médiá prispievajú k udržovaniu idealizovaného obrazu materstva ako prirodzenej a nemennej súčasti ženskej identity, čím ignorujú komplexnosť a diverzitu širokej škály materských skúseností a praktík.

4.2 Cieľ výskumu

Cieľom bakalárskej práce je pomocou CDA popísať ako sú v bulvárnom online médiu Topky.sk reprezentované násilné ženy-matky, ktoré vykonávali alebo sa podieľali na páchaní násilia na svojich deťoch, príp. zanedbali určitý aspekt výchovy a starostlivosti, ktorý od nich spoločnosť očakávala. Analýza sa zameria na jazykové stratégie, ktoré médium používa pri konštrukcii týchto žien. Pozornosť bude tiež venovaná tomu komu a ako pripisujú vinu, príp. či je v správach prítomné morálne hodnotenie žien a ich činov. Zároveň sa bude skúmať, do akej miery sa diskurzívne reprezentácie analyzovaných matiek odvíjajú od ich (ne)zhody s ideálom intenzívneho materstva. Práca bude sledovať, či miera ich deviácie od tohto ideálu, ktorý zdôrazňuje úplnú oddanosť dieťaťu, emocionálnu dostupnosť, nepretržitú starostlivosť a obetavosť, súvisí s tým, ako intenzívne je konštruovaná ich vina a ako silno sú prezentované ako morálne zlyhávajúce. Cieľom je teda identifikovať prejavy dominantnej ideológie materstva vo verejnom diskurze, prostredníctvom prípadov, kde dochádza k jej narušeniu a sledovať, ako sú tieto narušenia reprezentované.

Výsledky budú zasadené do širšieho kontextu postavenia žien a matiek v spoločnosti a budú konfrontované s predošlými výskumami o reprezentáciách žien a materstva v médiách. Cieľom je prispieť k diskusii o rodových normách, deviácii žien a úlohe bulvárnych médií pri formovaní verejných postojov k násiliu páchanému matkami.

4.3 Výskumné otázky

Výskumné otázky boli sformulované tak, aby pokryli tri reprezentácie (realita, aktéri, vzťahy medzi aktérmi), ktoré podľa Fairclougha tvoria diskurz.

Hlavná výskumná otázka

Ako sú v bulvárnom online médiu Topky.sk reprezentované násilné matky, ktoré páchali alebo sa podieľali na páchaní násilia na svojich deťoch?

Hlavná výskumná otázka bola položená s cieľom analyzovať mediálnu reprezentáciu matiek-páchateliek v diskurze bulvárneho spravodajstva. Prostredníctvom CDA sa práca pokúsi rekonštruovať obraz násilných matiek tak, ako ho vytvára portál Topky.sk, pričom sa zameria na činy, ktoré sú matkám pripisované, spôsoby, akými sú tieto ženy a ich činy vykreslené, aké významy sú im pripisované a aké širšie spoločenské normy a hodnoty sa prostredníctvom ich reprezentácie reprodukujú.

K zodpovedaniu hlavnej výskumnej otázky prispejú nasledujúce vedľajšie výskumné otázky, ktoré sa zameriavajú na konkrétne aspekty reprezentácie násilných matiek a umožnia hlbšie pochopenie tejto problematiky. Zároveň pomáhajú kontextualizovať mediálny obraz matiek-páchateliek v širšom spoločenskom rámci, čo by malo byť cieľom CDA.

Vedľajšie výskumné otázky

1) Ako sú reprezentované ich motivácie k násilným činom a aké atribúcie viny a morálne hodnotenia sa v diskurze objavujú?
2) Akí aktéri v diskurze vystupujú, ktorí chýbajú a aký je medzi nimi vzťah?
3) Aké širšie spoločenské normy a rodové očakávania vo vzťahu k materstvu sa v analyzovaných textoch reprodukujú?

4.4 Konštrukcia výskumnej vzorky

Analýza sa bude sústrediť na spravodajské články portálu Topky.sk. Podľa obsahu a formy spravodajstva sa dá usúdiť, že ide o bulvárne médium. Tento typ média dobre poslúži téme bakalárskej práce, pretože sa v ňom pomerne často (v porovnaní so serióznymi médiami) vyskytujú správy o vraždiacich či týrajúcich matkách, mnohokrát aj zo zahraničia. Podľa IAB monitoru (realizátor Gemius Slovakia s.r.o.), ktorý sleduje návštevnosť slovenských webových stránok od septembra 2023, sa portál Topky umiestňuje každomesačne od začiatku merania až po február 2025 medzi šiestym až deviatym miestom spomedzi zapojených slovenských webov. V správe IAB monitoru za rok 2024 bola podľa priemernej mesačnej návštevnosti spravodajská doména

portálu Topky treťou najnavštevovanejšou spomedzi zapojených spravodajských médií a tiež tretím najnavštevovanejším bulvárom (*IAB Slovakia*, 2024).

Analyzované články boli vyhľadané pomocou databázy NewtonOne. Vyhľadávací príkaz znel „týranie OR týrala OR bila OR zabila AND matka AND dieťa OR syn OR dcéra“ a boli nastavené filtre na zvolené médium (Topky.sk) a tiež čas uverejnenia od 11. februára 2022 do 11. februára 2025. Vybrané časové obdobie bolo zvolené na základe viacerých faktorov. Primárnym dôvodom je praktické hľadisko. 11. február 2025 predstavuje deň, kedy bola zostavená výskumná vzorka, a retrospektívne obdobie troch rokov poskytuje dostatočné množstvo mediálnych textov na analýzu.

Autorka si zároveň nie je vedomá žiadnych zásadných udalostí v skúmanom období, ktoré by mohli výrazne ovplyvniť či transformovať mediálny diskurz o matkách páchajúcich násilie na svojich deťoch. Výber trojročného obdobia reflektuje predpoklad, že daný diskurz je stabilný a podmienený hlboko zakorenenými spoločenskými normami, ktoré sa v krátkodobom horizonte zásadne nemenia.

Databáza ponúkla celkovo 213 článkov bez duplikácií, z ktorých boli vyselektované tie, ktoré spĺňajú tému bakalárskej práce a zostalo 15 článkov. Autorka považuje za dôležité spomenúť, že vyhľadávací príkaz aj pôvodné zadanie práce boli zamerané na aktívne páchané fyzické násilie matiek (týranie alebo zabitie), avšak databáza ponúkla aj správy zaoberajúce sa prípadmi zanedbávania, kde matky nevystupovali ako aktívny agresor. Tieto články boli zaradené do výskumnej vzorky, pretože aj napriek absencii priameho fyzického násilia ponúkajú dôležité ukážky toho, ako médiá konštruujú zodpovednosť a vinu matiek v prípadoch, kde ide „len“ o zanedbanie starostlivosti alebo nedostatočnú pozornosť. Takéto prípady umožňujú analyzovať, ako sú medializované aj menej extrémne formy narušenia očakávanej materskej roly a akým spôsobom sa aj absencia konania interpretuje ako morálne zlyhanie.

Zvyšné databázou ponúknuté články, ktoré neboli do analýzy zaradené boli často o iných prípadoch domáceho násilia, napr. keď deti útočili na matky, partneri na partnerky či deti alebo iné prípady úmrtia detí, kde v článku figurovali vyjadrenia matiek. Tieto správy nespĺňali tému bakalárskej práce. Taktiež boli vyradené dva prípady z minulosti, ktoré sa do spravodajstva dostali až v zvolenom období. V prípade správy č. 12 boli vyradené správy, ktoré nasledovali a autorka vyhodnotila, že nemajú pridanú informačnú hodnotu pre analýzu. Okrem toho bol vybraný jeden prípad (správa č. 5), ktorý nebol zachytený vyhľadávacím výrazom v Newtonone a bol vybraný dodatočne, pretože autorka poznala prípad z minulosti. Výsledná vzorka tak obsahovala 16 článkov, z čoho boli dva prípady zanedbávania, päť prípadov týrania a deväť zabití. Všetky články sú súčasťou prílohy bakalárskej práce a v analýze je k nim referované pomocou čísel, podľa ktorých sú v prílohe zoradené.

4.5 Výskumná metóda

V bakalárskej práci je využitá metóda CDA, tak ako ju navrhol N. Fairclough. CDA je podľa neho trojkrokový proces zodpovedajúci trom dimenziám diskurzu. Prvou fázou CDA je deskripcia alebo tiež úroveň mikroanalýzy. Na tejto úrovni sa analyzujú formálne a štylistické vlastnosti textu. Sleduje sa slovná zásoba, gramatická štruktúra a organizácia textu, pričom výskumník sa zameriava najmä na výber slov a ich ideologickú zaťaženosť, používanie metafor, prítomnosť pozitívnych/negatívnych hodnotení, gramatické štruktúry (aktívne alebo pasívne vety, vyjadrenie pôvodcu činu, využívanie zámen ako my a oni,) a spôsoby prepojenia viet a súvetí. Cieľom deskriptívnej analýzy je odhaliť, ako jazykové prostriedky naznačujú skryté významy a aké ideologické predstavy sú textom sprostredkované (Gölbaşı, 2017).

V druhej fáze, ktorou je interpretácia (úroveň mezoanalýzy) sa skúma, ako text interaguje so sociálnymi kontextmi a aké predpoklady čitateľ využíva pri jeho interpretácii. Interpretácia je dialektickým procesom medzi textom a vedomostnými rámcami interpretátora. Kľúčovou je interpretácia explicitného vyjadrenia (čo text priamo komunikuje), interpretácia skrytých významov a implikácií (čo text naznačuje alebo predpokladá), analýza kontextu (v akom spoločenskom a inštitucionálnom prostredí diskurz vzniká) a analýza intertextuálnych vzťahov (na aké predchádzajúce diskurzy text nadväzuje). Cieľom tejto fázy je pochopiť, ako sú v diskurze reprodukované alebo spochybňované mocenské štruktúry prostredníctvom bežných „samozrejmých“ predpokladov (Fairclough, 2013).

Treťou a poslednou fázou je vysvetlenie (úroveň makroanalýzy) a súvisí s analýzou socio-kultúrnej dimenzie diskurzu. Na tejto úrovni sa analyzuje, ako diskurz súvisí so širšími sociálnymi štruktúrami a mocenskými vzťahmi. Cieľom je zistiť akým spôsobom text prispieva k udržiavaniu alebo zmene existujúcich spoločenských noriem a mocenských usporiadaní, ktoré ideológie text podporuje alebo spochybňuje, či diskurz pôsobí normatívne (prispieva k upevneniu statu quo) alebo tvorivo (otvára priestor na jeho zmenu). Vysvetlenie skúma, ako diskurz funguje ako sociálna prax a aké sú jeho sociálne účinky. V tejto fáze sa tiež sleduje, či diskurz zviditeľňuje alebo potláča mocenské asymetrie (Fairclough, 2013).

4.6 Reflexia

Kritická diskurzívna analýza ako metóda kvalitatívneho výskumu umožnila po starostlivom navnímaní textov výskumnej vzorky predostrieť množstvo ideí interpretujúcich mediálny diskurz o násilných alebo zanedbávajúcich matkách. Aj s predostretou argumentáciou a snahou doložiť, čo najviac tvrdení citáciami z analyzovaných správ však treba upozorniť, že zostávajú na úrovni nápadov a hypotéz a v žiadnom prípade nejde o všeobecne platné fakty ani v rámci analyzovaného média.

Z predloženej analýzy je jasné, že sa zameriava najmä na genderové aspekty diskurzu o násilných matkách, čo je pre rozmanitosť prípadov takmer jediný spojujúci prvok analyzovaných správ. Preto je výskum zameraný na koncepty, ktoré sa dajú analyzovať v kontexte genderu. To mohlo spôsobiť zanedbanie určitých častí diskurzu, ktoré túto podmienku nespĺňali. Ide najmä o reprezentáciu detí ako druhých najdôležitejších aktérov v diskurze. Ich len čiastočné zohľadnenie v analýze je spôsobené vyčerpaním rozsahu bakalárskej práce a v žiadnom prípade nie ich nepodstatnosťou v diskurze. Práve naopak autorka si je vedomá, že práve deti môžu mať v tomto diskurze silný vplyv na disciplináciu žien ako symboly narušeného materinského ideálu. Avšak toto by vyžadovalo samostatnú analýzu.

Kultúrno-spoločenský kontext, v ktorom autorka diskurz interpretuje je informovaný a ovplyvnený kritickou feministickou literatúrou, ktorá aj inšpirovala tému tejto bakalárskej práce. To autorke umožnilo analyzovať články s povedomím o patriarchálnom rozložení moci a o jeho často skrytých podobách, zatiaľ čo si zachovala emocionálny odstup od analyzovaných prípadov, nakoľko sa jej rola rodičovstva a materstva a ani detstva (v jeho hierarchizujúcom zmysle vo vzťahu k rodičom) netýka. Predošlá informovanosť o skrytých a navonok normálnych a nevinných prejavoch patriarchátu však mohla spôsobiť určitú mieru podozrievavosti voči jeho (ne)výskyte v analyzovaných textoch. Pri interpretácii analyzovaných textov si preto autorka musela dávať pozor aby neskĺzala k dedukcii namiesto indukcie.

V neposlednom rade je limitujúcim faktorom aj skutočnosť, že ide o prvý pokus autorky o kritickú diskurzívnu analýzu.

5 Analytická časť

5.1 Senzacionalizmus, dramatizácia a démonizácia

Analyzované články vykazujú prvky senzacionalizmu, ktorý je pre bulvárne médiá bežný. Ten sa prejavuje už v samotných titulkoch, kde novinári využívajú expresívny jazyk, výkričníky či veľké písmená na zvýraznenie dramatickosti udalosti. Takáto voľba slov a formátovania nielenže priťahuje pozornosť čitateľa, ale zároveň rámcuje prípad ako šokujúci a vybočujúci z normálu. Na opis jednotlivých prípadov sú využívané expresívne prívlastky, ktoré nesú aj hodnotiaci význam ako napr. *brutálny* (1, 8, 16), *otrasný* (1, 4, 16), *mrazivý* (11), *šokujúci* (3, 6), *ohavný* (3), *nepochopiteľný* (15), *zverský* (3) či *zvrátený* (5). Vyjadrenie skutočnosti, ktorá sa v prípadoch odohrala je tiež často namiesto neutrálnych slov ako prípad alebo čin opísané expresívnymi slovami ako *tragédia*, *hrôza* alebo priamym pomenovaním činu (*brutálne týranie*, *brutálna vražda*). Používanie týchto slov a slovných spojení hneď v titulkoch médiu slúži na získanie pozornosti čitateľov, ale popri tom môže táto stratégia zintenzívňovať emocionálnu odozvu publika. Vyvolanie silných emócií čitateľov ako pobúrenie, súcit alebo zdesenie ich mobilizuje k častejšiemu zdieľaniu či komentovanie, čo je pre médiá ekonomicky prínosné. Sekundárne však silná reakcia verejnosti vedie aj k morálnemu pobúreniu, ktoré nie je len individuálnou emóciou, ale aj sociálnym nástrojom na udržiavanie kultúrnych noriem a mocenských vzťahov. Toto pobúrenie je pritom nerovnomerne rozložené – závisí od toho, kto je páchateľom (žena alebo muž) a kto obeťou (ako staré dieťa).

Túto binaritu (obeť verzus páchateľ) zdôrazňuje aj časté explicitné a podrobné popisovanie násilných činov, ktoré môžeme opäť zaradiť do bulvárnych praktík slúžiacich na získavanie pozornosti čitateľov (napr. správa č. 2:„*...okrem iného* [dieťa] *zviazala, zapchala mu ústa, nechala ho hladovať a vystavila ľadovému chladu. Okrem toho ho pri niekoľkých príležitostiach na hodiny zavrela do psieho boxu.“)*. Detailné opisy slúžia na vyvolanie senzácie a zdôraznenie abnormality situácie, ale tiež na poukázanie na vinníka, ktorým je matka. Na jej morálne odsúdenie stačí fakt, že svojho syna „*takmer utýrala na smrť*“. Ďalej v článku však pokračuje vyššie uvedený výpočet spôsobov akým týranie vykonávala, čím autor článku zdôrazňuje ako veľmi sa vzdialila ideálu matky a tiež ženy. Podobne explicitná je aj správa č. 13 („*zastrelila svoje dcéry v ich posteliach...Predtým dala dievčatám gumené medvedíky, ktoré boli prešpikované spánkovým hormónom melatonínom... Päťročná Brooklynn zomrela na mieste činu po tom, čo ju* [matka] *raz strelila do hlavy a 15-ročná Sharon bola zasiahnutá raz do chrbta a raz do hrudníka.*“). Tento prístup vytvára dojem, že matka nielenže zabila, ale že bola iracionálne krutá alebo že si to užívala.

Okrem toho sa týmto zvýrazňuje kontrast medzi bezbranným dieťaťom a krutou násilníčkou. V západnej kultúre, kde dominuje ideológia intenzívneho materstva je

dieťa často vnímané ako čistá a krehká bytosť, a preto je násilie na deťoch obzvlášť šokujúce. Médiá túto predstavu využívajú na zdôraznenie tragédie, pričom často platí, že čím mladšia obeť, tým väčšia dramatizácia. Správa č. 9 píše o „*bezhybnom telíčku novorodenca*“, kým v správe č. 16, ktorá informuje o vražde 15 ročnej dcéry sú na jej opis použité spojenia „*mŕtva tínedžerka*“ alebo formálne „*maloletá obeť*“.

Dichotómiu medzi bezbrannou obeťou a násilnou matkou posilňuje aj používanie expresívnych a metaforických označení ako „*krkavčia matka*“ (5) či „*beštiálna matka*“ (13). Obe pomenovania sú výrazne hodnotiace a emocionálne nabité. Neoznačujú skutok, ktorý matky spáchali, ale určujú ich identitu. Pojem „*krkavčia matka*“ evokuje kultúrne zakorenenú predstavu prirodzenej odmietavosti a nelásky voči dieťaťu. V prenesenom význame označuje matku, ktorá sa nestará o svoje dieťa, alebo mu dokonca ubližuje. V článku je táto metafora opakovane použitá, avšak nie ako popis, ale ako pevná nálepka identity. Jej opakovanie v texte utvrdzuje predstavu, že žena stratila nielen rodičovskú kompetenciu, ale aj základnú ľudskosť. Pojem „*beštiálna matka*“ zase využíva metaforu neľudského netvora, aby znova vytvoril predstavu ženy ako niekoho, kto stratil ľudské kvality.

Vo vnútri týchto slovných spojení sa však ukrýva paradox, ktorý odhaľuje nepripravenosť a nevôľu spoločnosti akceptovať, že ženy – a predovšetkým matky – môžu byť aktívnymi nositeľkami násilia. Tento paradox spočíva v tom, že hoci prívlastky ako krkavčia či beštiálna narušujú očakávanú predstavu matky ako láskavej, trpezlivej a obetavej, samotné označenie „matka“ zostáva zachované. Prečo nenazývame tieto ženy jednoducho „vrahyne“ alebo „násilníčky“, ale trváme na tom, že sú matkami? Ich materstvo sa týmto spôsobom nestáva len kontextom ich činu alebo vyjadrením biologického vzťahu k dieťaťu, ale podstatou toho, prečo je ich čin vnímaný ako taký hrozný a šokujúci. Práve skrz ich sociálne konštruovanú materskú identitu sa ich konanie považuje za maximálnu deviáciu.

Mediálny diskurz sa tak nedostáva k reflexii, že materstvo ako prežívaná skúsenosť– rovnako ako otcovstvo – môže byť komplexné, protirečivé, poznačené traumami, zlyhaniami či agresiou. Namiesto toho sa reprodukuje idealizovaný obraz materstva ako vrodenej schopnosti milovať, chrániť a slúžiť. A ak žena tento obraz nenaplní, je jazykovo transformovaná na niečo menej ako matku. Ale nie odstránením materskej identity, ale jej deformáciou. Tým sa vytvára silné morálne odsúdenie, pretože žena nie je označená ako niekto iný než matka, ale ako zlá matka.

To, čo sa na prvý pohľad môže zdať ako protirečenie (spojenie matky a beštie), je teda v skutočnosti jazykovo účinná disciplinácia zlého materstva. Zachovanie označenia „matka“, či už vedomé alebo nie, poukazuje, ako radikálne tieto ženy zlyhali v očakávanej rodovej a spoločenskej úlohe (dvojitá deviácia). Tieto pomenovania (krkavčia matka, beštiálna matka) teda nepopierajú materstvo, ale zneužívajú jeho ideologickú silu. Ukazujú, že žena síce je matkou, ale nie takou, akou by mala byť. Ide o jazykový spôsob vyjadrenia, že ide o výrazné narušenie normy a ideálu materstva, pričom tento ideál je chápaný nie ako sociálna konštrukcia, ale ako prirodzený stav.

Tieto označenia tak ukazujú, že spoločnosť nie je pripravená čeliť realite materskej agresie mimo rámca patológie či monštruóznosti. Namiesto snahy pochopiť zložitosť konania matiek, autori článkov radšej siahli po známom a morálne bezpečnom naratíve o „*krkavčej*“ či „*beštiálnej matke*“, vymykajúcej sa normálu, čím sa vyhli ťažkej otázke materského násilia, ktoré by mohlo byť výsledkom autonómneho rozhodnutia.

V konečnom dôsledku ide v oboch prípadoch o jazykovú stratégiu, ktorá tieto ženy morálne aj emocionálne dehumanizuje a démonizuje, a tak znemožňuje empatiu. Takto konštruovaná identita matky slúži v diskurze nielen na jej individuálne odsúdenie, ale zároveň na udržiavanie ideologických hraníc toho, čo sa v spoločnosti chápe ako „dobrá“ a „zlá“ žena, resp. matka. Reakcia čitateľa je týmto jazykom usmernená k morálnemu pobúreniu a zároveň k potvrdeniu rodových noriem, ktoré určujú, ako sa má matka správať. Sila týchto metafor spočíva práve v ich schopnosti skratkovito a bez kontextu označiť niekoho za nepriateľa, za toho druhého, ktorý porušuje normy „našej“ spoločnosti. To všetko bez potreby skúmať jeho motivácie, životnú situáciu alebo psychický stav.

Takéto reprezentácie matiek ako neľudsky bezcitných v prípadoch vrážd detí okrem toho automaticky vylučujú možnosť komplexnejšieho porozumenia ich motivácií, aké popisuje odborná literatúra o filicíde. Ignorujú existenciu foriem ako altruistická filicída či akútna psychotická filicída, kde činy matky nie sú prejavom nenávisti ani bezcitnosti, ale naopak výsledkom psychického zrútenia, skreslenej empatie alebo patologického presvedčenia o konaní v najlepšom záujme dieťaťa. Predstavovanie matiek výhradne ako monštier tak znemožňuje uvažovať o tom, že vražda dieťaťa môže byť v ich vnímaní paradoxne aktom starostlivosti, sebaobetovania alebo dôsledkom psychického ochorenia, a tým pádom bráni aj širšej spoločenskej diskusii o príčinách a prevencii týchto tragédií.

Táto kombinácia senzacionalizmu, dramatizácie a expresívneho jazyka napokon vedie k démonizácii matiek, ktoré sú vykreslené ako bytosti úplne vzdialené od ľudskosti či akéhokoľvek pochopiteľného motívu (napr. správa č. 3 hovorí o „*otrasnom dôvode*“). Ich činy nie sú interpretované len ako kriminálne akty, ale ako šokujúce porušenie očakávaných noriem materstva. Tento naratív vytvára ostrý kontrast medzi normálnou matkou, ktorá je starostlivá, obetavá a láskavá, a deviantnou matkou, ktorej skutky sú prezentované ako nepochopiteľné a extrémne. V konečnom dôsledku tak senzacionalistická rétorika neposkytuje priestor systémovým faktorom, ktoré mohli k činu viesť (partnerské domáce násilie, sociálna izolácia, chýbajúca sociálna podpora matiek atď.), ale redukuje komplexnú realitu na opozíciu medzi nevinnou obeťou a neľútostnou páchateľkou. Démonizácia páchateliek zároveň legitimizuje silnejšiu spoločenskú kontrolu nad materstvom, čím sa upevňuje očakávanie, že matky musia spĺňať určité normy – a ich porušenie je médiami rámcované ako šokujúce a neospravedlniteľné.

5.2 Autonómia, zodpovednosť a konštrukcia viny matiek

Pri opise násilných činov autori používajú činný rod („*drží syna za dupačky a leje vodu na tvár*“ [3], „*žena na svoje dieťa zaútočila*“ [4], „*matka* [dieťa] *usmrtila a ukryla*“ [9], „*chladnokrvne zastrelila dve svoje dcéry*“ [13], „*matka zabila dve vlastné deti*“ [14], „*o život pripravila svoju 5-ročnú dcéru a 3-ročného syna*“ [15], „*Matka svoju dcéru dobodala*“ [16]). Pozornosť je tak upriamená na čin páchateľky. Týmto spôsobom sa matka javí ako aktívna agresorka, ktorej činy sú vedomé a zámerné, a teda za ne musí niesť zodpovednosť v podobe justičného aj morálneho a verejného odsúdenia. Matka je konštruovaná ako autonómna aktérka, ktorá sa sama rozhodla konať násilne. Subjektivita ženy je tak zužovaná na jej „zločinné ja“ – nie je vykreslená ako komplexná osoba, ale iba ako aktívna páchateľka.

Takáto jazyková voľba zároveň priamo ovplyvňuje konštrukciu viny. Namiesto sociálno-kultúrnych podmienok, v ktorých matky žijú sa médium sústreďuje na samotný akt a jeho morálne zhodnotenie. Vina je teda formulovaná ako jednoznačná a osobná. Niektoré z článkov však popisujú aj vybrané okolnosti zo života matiek, ktoré oslabujú ich autonómiu pri konaní násilných činov, a teda slúžia ako poľahčujúce okolnosti oslabujúce aj vinu matiek (nižšie v kapitole).

Z pohľadu schopnosti autonómne konať je zaujímavý prípad č. 1. Hneď v prvom odstavci sa dozvedáme, že „*podľa polície ich* (deti) *mali rodičia bit*“. Text informuje o obvinení a väzobnom stíhaní oboch rodičov, avšak týranie detí je podľa vyjadrení polície a školy, ktorú deti navštevujú pripisované iba otcovi detí („*Milan ich mal mlátiť*“, „*mal biť reťazou*“, „*zranenia mu mal spôsobiť otec*“). Matka je vykreslená ako pasívna svedkyňa, ktorá sa na všetko prizerala. Napriek tomu je obvinená spolu s otcom, čo naznačuje, že sa kladie dôraz aj na jej spoluzodpovednosť za situáciu. Použitie tvaru „mal biť“ je dôležité, pretože vytvára dojem, že jeho činy síce nejakým spôsobom vyplývajú zo svedeckých výpovedí, ale stále zostávajú v rovine tvrdení, zjemňujú silu obvinenia a nechávajú priestor na pochybnosti. Tento spôsob informovania je však dôležitý aj pre dodržanie prezumpcie neviny.

Naopak, pri matke sa používa pasívna formulácia: „*Jaroslava sa na všetko prizerala*“, čím sa naznačuje jej nečinnosť. To ju stavia do špecifickej pozície: nie je priamo vykreslená ako násilná páchateľka, ale zároveň jej nečinnosť nie je ospravedlnená. Tento kontrast je dôležitý, pretože vytvára odlišné chápanie viny pre otca a pre matku (nehovoríme o vine v právnom zmysle, ale o spoločenskej konštrukcii viny, ktorú médiá a verejnosť pripisujú jednotlivcom na základe očakávaní a morálnych súdov). V prípade otca je vina konštruovaná na základe jeho aktívnych činov, čo ho stavia do jasnej role agresora. Jeho správanie je vykreslené ako vedomé, aktívne a brutálne.

V prípade matky však vina nie je založená na aktívnom konaní, ale na absencii konania („*na všetko sa prizerala*“). Jej zodpovednosť nie je priamo spojená s násilím, ale s tým, že mu nezabránila. Táto pasívna vina je špecifická pre matky, pretože spoločnosť od nich očakáva vyšší stupeň starostlivosti a ochrany detí ako od otcov. V prípade

násilia v rodine sa od žien implicitne vyžaduje, aby boli ochrankyňami detí, a ak túto úlohu nesplnia, ich vina je konštruovaná iným spôsobom než u mužov. V konečnom dôsledku to vedie k dvojitému meraniu viny, kde muž je vnímaný ako aktívny páchateľ, zatiaľ čo žena ako nečinná spolupáchateľka, ktorá nesie morálnu zodpovednosť za to, že násiliu nezabránila. V správe tento prístup k matke potvrdzuje parafráza z rozhodnutia súdu: „...*rozhodol* (súd) *o väzobnom stíhaní oboch rodičov. V správaní Jaroslavy sa totiž podľa súdu prejavuje zjavná ľahostajnosť k dlhodobému a intenzívne pociťovanému utrpeniu vlastných detí*". Táto veta priamo definuje matkinu trestuhodnosť nie na základe násilia, ale na základe nedostatočnej reakcie na násilie, resp. *utrpenie vlastných detí*. To je však už len výsledkom aktívneho násilia otca. Táto formulácia súdu posúva pozornosť od pôvodcu násilia (otca) na matku ako zlyhávajúcu svedkyňu a nečinnú spoluzodpovednú. V prvom rade dochádza k moralizujúcej konštrukcii viny, ktorá nevychádza zo skutkovej podstaty (v správe sa spomínajú akty spĺňajúce skutkovú podstatu týrania v súvislosti s matkou len v jej priamej reči a parafrázach, kde popiera, že by tieto akty spáchala), ale z hodnotenia jej emocionálneho zlyhania, ktorým je ľahostajnosť. Ide o kategóriu, ktorá je ťažko uchopiteľná, subjektívna a silne naviazaná na genderové očakávania: dobrá matka má byť citlivá, všímavá a chrániaca. Ak nezasiahne, je to považované nielen za morálne, ale aj právne zlyhanie.

Posiela teda súd matku do väzby preto, že nereagovala na utrpenie detí alebo na otcovo násilie? Túto nejasnosť súd obchádza. Ak súd tvrdí, že zlyhala v reakcii na utrpenie detí, vytvára dojem, že násilie je nejaký vonkajší jav, ktorý sa jednoducho deje, a nie akt agresora, ktorý má konkrétnu mocenskú pozíciu v rodine. Tým sa zneviditeľňuje muž ako pôvodca násilia a súčasne sa oslabuje porozumenie domáceho násilia ako problému moci a kontroly.

Ak by súd pomenoval, že matka „prejavovala ľahostajnosť k násiliu vykonávanému na deťoch zo strany partnera", musel by čeliť množstvu nepohodlných otázok týkajúcich sa jej možností a schopností konať, opustiť násilnú domácnosť či dôverovať polícii. Tieto otázky by z nej nevytvárali vinníka, ale ženu v násilnom vzťahu, so sociálnymi a systémovými limitmi. Pravdepodobne preto sa súd prikláňa k bezpečnejšej verzii a prezentuje matku ako necitlivú, zlyhávajúcu a pasívnu. Zostáva však aj možnosť, že predstavy o materstve a očakávania bezvýhradnej zodpovednosti matky sú tak hlboko zakorenené v spoločenskom povedomí, že sudcom by alternatívna formulácia ani nenapadla.

Tento diskurz tak nielenže individualizuje vinu, ale ju aj genderovo rámuje. Z muža páchateľa sa stáva takmer neviditeľný jav (akoby bol súčasťou utrpenia detí), zatiaľ čo z matky sa stáva tá, ktorá toto utrpenie ignoruje. V texte správy sa však nijako nešpecifikuje, čo mala urobiť inak. Ako mala konať, aby ju súd nevnímal ako ignorujúcu? Súd a aj autor článku sa tak spoliehajú na to, že verejnosť pozná odpoveď, resp. je to tak samozrejmá vec, že sa na to ani netreba pýtať. Tento fakt podporuje tvrdenia o tom, že ideológia intenzívneho materstva je dominantnou v západnom socio-kultúrnom prostredí (Schmidt et al., 2023).

Autor textu v jednom odstavci spája parafrázované výpovede matky o násilnostiach svojho partnera s jej výpoveďou o dlhodobej (ne)funkčnosti ich vzťahu. Po opise svojho partnera ako agresora, ktorý pod vplyvom alkoholu menil svoje správanie nasleduje informácia o tom, že „*ich vzťah s jej partnerom je zlý a nežijú spolu dobre. Zlé obdobie trvá približne 10 rokov. Začal piť a domov chodil napitý*“. V kontexte genderových stereotypov o ženách a ich partnerstvách tento odstavec implicitne naznačuje, že zodpovednosť za vzťah nesie žena. Keď žena zostáva vo vzťahu s násilníkom, spoločnosť sa často pýta prečo neodišla, čím sa nepriamo naznačuje, že zotrvávanie v násilnom vzťahu je jej osobná voľba a zlyhanie. Ide o tzv. victim-blaming, teda pripisovanie viny za situáciu obeti a nie páchateľovi (Murvartian et al., 2023).

Avšak na to aby sme prípad v tejto správe mohli nazvať victim-blamingom nám chýba širší kontext. Primárnymi obeťami sú tu deti rodičov, ktoré sú predmetom týrania. O matke sa dozvedáme, že je obvinená spolu s otcom, čo by ju mohlo na prvý pohľad automaticky diskvalifikovať z role obete. Avšak jej vina spočíva „iba“ v jej nečinnosti a autor článku ďalej neskúma v čom spočíva jej nečinnosť a aké a či vôbec mala možnosti konať. Spravila si z muža nástroj na bitie detí, a preto je ona nečinná? Alebo je to preto, že v patriarchálnej rodinnej dynamike nemá ako zasiahnuť a zabrániť mužovi v tom, čo robí, a tak jej nezostáva nič iné iba sa pasívne prizerať? Práve absencia tejto analýzy v článku spôsobuje, že matkina pasivita je vykreslená ako vedomá voľba, nie ako dôsledok mocenskej nerovnosti v rodinných vzťahoch.

Matke sa zároveň pripisuje zodpovednosť za ochranu detí, v ktorej taktiež zlyhala, pretože sa len „*na všetko prizerala*“. Od matiek sa očakáva, že budú prioritne chrániť svoje deti, aj keby boli samy v ťažkej situácii. Táto norma sa v správe posilňuje – matka sa stáva zlyhávajúcou matkou nie preto, že by deťom ubližovala priamo, ale preto, že ich neochránila. Jej výpoveď o alkoholizme partnera a nefungujúcom vzťahu môže síce naznačovať, že bola v zložitom postavení, ale neoslobodzuje ju od vnímania ako niekoho, kto to mal riešiť.

V neposlednom rade článok naznačuje a potvrdzuje teóriu dvojitej deviácie. Matka porušila právne normy, ale tiež genderové normy tým, že zlyhala ako ochrankyňa detí. Už v titulku je rovnaký priestor venovaný otcovej aktívnej brutalite a matkinej pasivite (*PRVÉ svedectvá o brutálnom týraní detí! Prehovorila matka aj syn: Milan ich mal mlátiť, Jaroslava sa na všetko prizerala*). Očakávania voči materstvu sú tak silné, že absencia ochranného správania je vnímaná ako ekvivalent násilia. Tento článok tak nepriamo podporuje ideológiu intenzívneho materstva – predstavu, že „správna matka“ by za každých okolností mala chrániť svoje deti, a ak to neurobí, zaslúži si rovnaké odsúdenie ako aktívny páchateľ.

Motív pripisovania viny a zlyhania za pasivitu sa opakuje aj v článku 6 a 7. Matka v tomto prípade (6) nepácha aktívne násilie, ale je vykreslená ako nezodpovedná, pretože bola v stave nečinnosti a bola pod vplyvom alkoholu („*...matka pod vplyvom alkoholu zatiaľ spala!*“). Vina ženy tu teda nie je založená na tom, že dieťaťu fyzicky ublížila, ale že neplnila očakávanú úlohu neustálej starostlivosti a bdelosti. Tento aspekt

posilňuje naratív, že matka má byť neustále prítomná. Ak spí alebo konzumuje alkohol, koná proti tejto norme a spoločnosť jej to pripíše ako zlyhanie („*V ten deň mal chlapec vyliezť von oknom, pričom matka vo vnútri bytu spala.*"). Bez ohľadu na to či matky páchajú aktívne (a teda úmyselné) týranie alebo zanedbajú nejaký aspekt starostlivosti, či neprejavia dieťaťu dostatočnú pozornosť, je táto pasivita interpretovaná ako rovnako závažné zlyhanie.

V článku 7 je matka pod drobnohľadom za to, že nechala dieťa v aute a odišla do banky. Matka nič aktívne zlé neurobila, jednoducho odišla. Dieťa nebolo v bezprostrednom ohrození života (auto malo otvorené okná). Napriek tomu sa v opise príbehu používajú slová ako „*šokujúci*", „*srdcervúci*" a „*hysterický*", čo posilňuje predstavu, že dobrá matka nikdy nenechá dieťa samé. Matkina pasivita je v tomto prípade v ostrom kontraste s hrdinom – okoloidúcim mužom. Matka je vykreslená ako niekto, kto si neuvedomuje závažnosť situácie. Vyjde z banky, vezme dieťa do náručia a „*evidentne ho miluje*". Nezaznie jej verzia príbehu, čím sa oslabuje jej autonómia a subjektivita. Naproti tomu mužský okoloidúci, je vykreslený ako aktívny, morálne uvedomelý hrdina. On počuje plač dieťaťa, hľadá ho, skúma situáciu, zvažuje, či môže zasiahnuť, volá políciu a nakoniec dostane za svoje správanie pochvalu. Tento kontrast posilňuje stereotyp, že ženy (matky) môžu byť zlyhávajúce a nekompetentné, zatiaľ čo muži (aj keď sú cudzí) sú schopní lepšie vyhodnotiť situáciu. Matkina schopnosť postarať sa o svoje dieťa, ale aj jej celá osoba je nakoniec zdiskreditovaná tvrdením okoloidúceho („*mohla by ho* [dieťa] *zabiť svojou blbosťou*"). Z toho vyplýva, že muži si môžu nárokovať autoritu v oblasti starostlivosti o deti, aj keď nie sú priamo zapojení do ich výchovy. Tento paradox odhaľuje asymetriu rodičovskej zodpovednosti v patriarchálnom diskurze: muži môžu rozhodovať o materstve a hodnotiť, či matka zlyhala, ale zároveň nie sú vnímaní ako tí, ktorí by túto zodpovednosť mali sami niesť.

Táto dynamika vychádza zo širšieho genderového nastavenia, v ktorom je materstvo vnímané ako hlavná úloha žien, zatiaľ čo otcovstvo je sekundárne a v každodennej starostlivosti často neviditeľné. Skutočnosť, že článok sa vôbec nepýta, kde sa v čase incidentu nachádzal otec dieťaťa, alebo prečo nemohol dieťa postrážiť, keď matka potrebovala vybaviť svoje záležitosti, potvrdzuje tento asymetrický prístup k rodičovskej zodpovednosti.

V konečnom dôsledku sa tak vytvára genderová dichotómia medzi kompetenciou a zodpovednosťou. Zatiaľ čo muži sú vnímaní ako tí, ktorí majú znalosti a morálnu autoritu rozhodovať o starostlivosti o deti, matky sú tie, na ktoré dopadá bremeno zodpovednosti a ak zlyhajú, sú tvrdo odsudzované.

V šiestich zo šestnástich analyzovaných článkoch sa nespomína žiadny iný opatrovník detí, či už vlastný alebo nevlastný rodič, ale iba dotyčná (deviantná) matka. V ďalších piatich článkoch sa ďalšia osoba, ktorá by mohla mať opatrovníčku zodpovednosť za dieťa spomína iba vo vzťahu k matke, buď ako partner alebo manžel (4, 9, 12, 13, 15). Vzťah k dieťaťu autori článkov nijako nepomenúvajú, akoby ani neexistoval. V takom prípade teda okrem matky neexistuje nikto iný, kto je zodpovedný za

starostlivosť o dieťa a kto by mohol niesť vinu za to, čo sa s dieťaťom stane. Tento spôsob popisovania reality posilňuje stereotyp, že starostlivosť o dieťa je primárne ženskou úlohou a konkrétne úlohou matky, na rozdiel od v minulosti bežnej praxe rozšírených rodín, kedy bola starostlivosť o dieťa zdieľaná medzi viacerými príbuznými. Pre hlbšie pochopenie je užitočné predstaviť si opačnú situácia ako v analyzovaných článkoch. Napríklad článok o matke pod vplyvom alkoholu, ktorej dieťa pobehovalo na parapete okna (6), o matke, ktorá nechala svoje dieťa v aute (7) alebo o matke, ktorá takmer utýrala syna na smrť (2). Možno uvažovať, či by boli v rovnakých prípadoch, s rozdielom, že páchateľom by bol otec, správy napísané iným spôsobom. Mohli by sa napr. objaviť zmienky o širších okolnostiach, prečo je práve otec s dieťaťom alebo o tom, kde je matka. Alebo by jeho otcovská identita vôbec nemusela byť zdôraznená, bol by to jednoducho muž páchajúci domáce násilie. Takéto predpoklady však nie sú podložené empirickým výskumom. V každom prípade však vo vyššie uvedených správach nie je žiadna zmienka o inej opatrujúcej osobe. Vina tak automaticky padá na matku.

V niektorých článkoch sa nachádzajú aj výrazy a okolnosti, ktoré zdanlivo zjemňujú vinu daných matiek, napr. reakcie a výpovede matky na súde (2). To, že sa matka *„už na začiatku procesu rozplakala“* zmierňuje jej vinu. V článku sa tiež viackrát spomína, že žena *„prejavila ľútosť“*, čo môže byť opäť interpretované buď ako pokus o zmiernenie jej viny (prejav teórie gavalierstva), alebo ako spôsob, akým médiá ukazujú, že aj napriek brutalite činu je stále emocionálne ženská, teda plače, prejavuje pocity navonok a dokonca ľutuje svoje činy. Na druhej strane však môže ísť o jemnejší, ale stále vylučujúci mechanizmus – aj prejavy ľútosti a emocionality sú súčasťou patriarchálneho rámca, ktorý ženu síce nevykresľuje ako monštrum, ale ako psychicky labilnú a nekompetentnú. Jej emocionalita je síce rozpoznaná, no nie ako znak plnohodnotnej subjektivity, ale ako dôkaz slabosti.

Zdanlivé zmäkčovanie viny sa tak nemusí vylučovať s jej morálnym odsúdením. Ide skôr o posun od démonizácie k patologizácii. V oboch prípadoch je žena reprezentovaná ako odchýlka od normy: raz ako neľudská bytosť neschopná citu, inokedy ako iracionálna a precitlivená. Navonok sa tieto spôsoby vyobrazenia líšia, ale výsledkom je stále symbolické vylúčenie tejto matky z „normálneho“ ženského a materského poriadku. Aj prejavy ľútosti, ktoré by v iných kontextoch mohli znamenať humanizáciu, tu paradoxne napomáhajú reprodukcii predstavy o žene ako o bytosti neschopnej racionality a autonómneho konania.

Navodzovanie dojmu, že čin nebol plne vedomý alebo úmyselný pokračuje parafrázou matkinej výpovede: *„Nechápe* (matka) *ako sa to mohlo stať“*. Táto formulácia môže naznačovať, že matka sa snaží zmierniť svoju vinu a prezentovať svoje činy ako niečo, čo sa jednoducho stalo bez jej priameho vedomia či kontroly. Namiesto priameho priznania ("Nechápe, ako mohla urobiť takéto veci."), veta posúva zodpovednosť do neurčita. Nakoľko táto veta priamo nadväzuje na tvrdenia odborníka o jej vážnej psychickej poruche, môže tiež potvrdzovať túto skutočnosť tým, že žena bola v takom

psychickom stave, v ktorom si neuvedomovala svoje konanie. Posledná interpretácia, ktorá sa ponúka je, že matka skutočne sama seba vníma ako obeť okolností alebo vlastnej psychiky. Táto nejednoznačnosť môže v čitateľovi vyvolať dve odlišné reakcie: buď hnev, ak si jej slová vyloží ako pokus o vyhýbanie sa zodpovednosti, alebo súcit, ak ich bude vnímať ako dôkaz jej psychickej nestability.

Ak však matka „*nechápe*", ako sa to stalo, naznačuje to, že si nebola plne vedomá svojho konania, čím sa oslabuje jej autonómia a subjektivita ako aktérky. Tento naratív nepriamo upevňuje predstavu, že ženy – a obzvlášť matky – nemôžu konať násilie vedome. Ak nevieme presne určiť matkinu zodpovednosť, nenarušuje to len obraz zločinu ako vedomého aktu, ale aj širší diskurz o materstve. Matky sú v rámci dominantných rodových očakávaní vnímané ako prirodzene starostlivé a milujúce svoje deti, a preto je ťažké predstaviť si ich ako páchateľky vedomého násilia na svojich deťoch. Zdôrazňovanie ich nevedomosti môže v tomto kontexte slúžiť ako mechanizmus, ktorý umožňuje zachovať ideál materstva bez toho, aby bol zásadne spochybnený.

Oslabenie viny matiek, ktoré zabili svoje deti je najvýraznejšie v správach č. 10 a 12. V prvom uvedenom prípade je to preto, že ponúka vyjadrenia ľudí sympatizujúcich s matkou („*Je ľahké niekoho súdiť...vedeli ste vôbec.. čím si toto dievča prešlo za posledné obdobie?*") v kombinácii so snahou racionalizovať tento čin a nájsť jeho „pravý" dôvod, ktorý by matku ospravedlnil („*Alexander musel v poslednom období pred smrťou absolvovať časté kontroly v nemocniciach. Ľudia, ktorí poznali jeho matku, píšu o častej transfúzii a 24-hodinovej opatere. Bojovali takto spolu tri roky.*"). Už z titulku sa čitatelia dozvedajú, že smrť dieťaťa „*delí ľudí na dva tábory*" a že niektorí ľudia ju obhajujú. To vytvára dojem, že vina matky nie je jednoznačná. Tento titulok naznačuje, že existuje legitimita aj pre pohľad, ktorý matku nevníma ako vrahyňu. Okrem toho samotná povaha článku, ktorá je založená na predkladaní rôznych komentárov zo sociálnej siete vytvára dojem, že ide o rovnocennú diskusiu a tým oslabuje jednoznačnosť viny matky. Článok tiež pracuje s formuláciami, ktoré nepodávajú vinu ako fakt, ale ako niečo, čo nie je úplne jasné, a teda čitateľ by nemal robiť predčasné závery („*mala zaútočiť*", „*pokiaľ to teda skutočne bola vražda*"). Veľká časť článku sa tiež venuje tomu, ako matka trpela a starala sa o chorého syna. Tým sa posilňuje obraz matky ako milujúcej osoby, čo je v rozpore s predstavou vrahyne („*...Najmä po tom, čo všetko si s Alexandrom vytrpela.*", „*Milovala ho viac ako čokoľvek iné.*"). Tiež je tu prítomný naratív možného psychického vyčerpania. Ak je vražda vykreslená ako dôsledok vyčerpania zo starostlivosti a utrpenia nevyznieva ako chladnokrvný zločin, ale ako nešťastná tragédia, prípadne ako vražda z milosti a neschopnosti sledovať utrpenie dieťaťa. Čitateľ je vedený k tomu, aby videl matku nielen ako páchateľku, ale aj ako obeť („*Teraz po obvinení ju ľutujem ešte viac.*"). Ak matka zabije svoje dieťa v kontexte domáceho násilia, závislosti alebo zanedbania, diskurz je prísnejší – spoločnosť takéto správanie vníma ako neospravedlniteľné narušenie materskej roly. V tomto prípade však láska a starostlivosť matky nie sú spochybňované, a teda ani ideál materstva nebol porušený. Dôležitým

prvkom je tiež choré dieťa. Ak by bol syn zdravý, verejnosť a médiá by nemali k dispozícii taký silný argument na ospravedlnenie matkinho činu.

V správe č. 12, kde matka zabila svoje dieťa a potom aj seba sa vina matky oslabuje iným spôsobom. Celý článok sa nesie v duchu toho, že matka nekonala ako agresorka, ale ako človek poháňaný emocionálnym utrpením. Nepoužíva sa taký silný a hodnotiaci jazyk ako v ostatných článkoch na popis udalosti („*rozhodla sa konať radikálne*“, „*desivé detaily tragédie*“). „Radikálne“ je neutrálnejšie slovo než napríklad „brutálne“. Slovo „tragédia“ zas naznačuje nešťastnú udalosť, vyvoláva empatiu a oslabuje vinu (na rozdiel od spojení ako „brutálna vražda“, ktoré zdôrazňuje násilie a úmysel a tým aj morálne odsúdenie a vinu). Okrem toho sa jej činy zasadzujú do tragického kontextu smrti partnera, a tak sa javia ako oprávnené a do určitej miery nevyhnutné („*jej už nebohý druh Radoslav odišiel z tohto sveta tiež vlastnou rukou*“). Článok opisuje matku ako nešťastnú ženu, ktorá ďalej nedokázala niesť tragédie svojho života. Nie je vykreslená ako chladná vrahyňa, ale ako obeť vlastných emócií a širšej osobnej tragédie („*Svoj život ukončila v stodole, len pár minút po tom, ako zabila vlastnú dcérku Emmu.*“). Tento typ diskurzu chráni obraz matky ako prirodzene milujúcej bytosti tým, že z jej činu robí dôsledok vonkajších okolností, nie vedomého rozhodnutia. Okrem toho sa spájaním smrti partnera s jej nešťastnou životnou situáciou zároveň reprodukuje patriarchálna predstava ženy ako emocionálne nestálej, krehkej a závislej na mužskej prítomnosti. Neschopnosť zvládnuť partnerovu smrť môže pôsobiť ako dôkaz jej slabosti a nesamostatnosti, čím sa implicitne podporuje stereotyp o žene, ktorá bez muža stráca oporu a kontrolu nad vlastným životom.

Vo väčšine článkov sú však prítomné prvky, ktoré vinu matiek amplifikujú a implikujú morálne odsúdenie činov týchto matiek. Takýmto prvkom sú jednoznačne explicitné a dramatizujúce opisy násilných činov analyzované v podkapitole 5.1. Tieto praktiky často prekračujú hranice vecného informovania a vstupujú do emocionálne nabitého jazyka, ktorý má šokovať, pobúriť a vyvolať odpor. Používanie fráz ako „*chladnokrvne zastrelila*“ (13), „*dcéru dobodala do hlavy a hrude*“ (16), „*mučila svojho synčeka waterboardingom...dieťa sa snažilo zadržať dych, zatiaľ čo mu voda stekala po tvári a do nosa*“ (3) posilňujú dojem vedomého, zámerného a krutého konania. Čitateľ je vedený k tomu, aby intenzívnejšie odsúdil páchateľku – navyše nie hocijakú, ale matku, ktorá porušila nielen zákon, ale aj kultúrne očakávania materskej lásky, starostlivosti a obetavosti. Čím je popis násilia grafickejší, tým silnejšia je binarita medzi „dobrou matkou“ a „zvrátenou násilníčkou“.

Dôraz na vinu a morálne odsúdenie týrajúcej matky uvedením jej „*otrasného dôvodu*“ obsahuje napr. správa č. 3. Článok demonštruje, ako médiá môžu konštruovať vinu spôsobom, ktorý individualizuje čin a zároveň zamlčuje širšie genderové a sociálne kontexty. Okrem početných expresívnych výrazov („*šokujúci zločin*“, „*strašným spôsobom týrala*“, „*zverský zločin*“, „*ohavný prípad týrania*“) ktoré vytvárajú dojem, že čitateľ nemá ani len pochybovať o absolútnej vine a „monštruóznosti“ matky, jej má podľa autora článku priťažiť už spomínaný „*otrasný dôvod*“.

Tento dôvod je pritom ženou priamo artikulovaný – chcela zistiť, či partnerovi na dieťati záleží a dúfala, že sa k nej vráti – no článok ho už prvým odstavcom rámuje ako absurdný a neospravedlniteľný („*V USA došlo k priam zverskému zločinu. Aby žena zistila, či má jej partner záujem o ich spoločné dieťa, mučila svojho synčeka waterboardingom a dala ho do mrazničky... Tiež do toho vkladala nádej, že sa partner, ktorú ju opustil, k nej vráti.*"). Namiesto snahy o pochopenie matkinho psychického stavu, možného emocionálneho zrútenia či patologického správania prameniaceho zo zúfalstva a opustenia, je jej dôvod preformulovaný na dôkaz jej psychickej zvrátenosti. Chýba tu zamyslenie nad mocenskými nerovnosťami vo vzťahu, genderovou závislosťou, sociálnym osamotením žien v starostlivosti o dieťa alebo možným emocionálnym zneužívaním zo strany partnera, ktoré by mohli vysvetliť, prečo žena vnímala uvedené správanie voči dieťaťu ako jediný spôsob, ako si získať partnerovu pozornosť. Takéto okolnosti samozrejme čin neospravedlňujú, ale kontextualizovali by ho. Namiesto otázok o tom, ako sa žena do takejto situácie dostala, článok používa moralizujúci rámec, ktorý „*otrasný dôvod*" premení na symbol jej zlyhania ako matky a ženy („*...bolo vidieť, ako Sharday McDonaldová drží syna za dupačky a leje vodu na tvár bezbranného dieťaťa. Policajt uviedol, že to vyzeralo, že sa dieťa snažilo zadržať dych, zatiaľ čo mu voda stekala po tvári a do nosa.*). Keď autor článku v poslednom odstavci dáva priestor aj vyjadreniu matky, nerobí tak s úmyslom vyvolať zamyslenie nad emocionálnym či sociálnym zlyhaním partnerstva („*Chcela len vyskúšať, či sa jeho otec oňho* [dieťa] *vôbec zaujíma alebo či mu na ňom nezáleží. Tiež do toho vkladala nádej, že sa partner, ktorú ju opustil, k nej vráti.*"). Namiesto toho jej čin už od začiatku rámuje ako „*otrasný dôvod*", čím znemožňuje empatiu alebo porozumenie a uzatvára diskusiu do roviny morálneho odsúdenia. Tento jej parafrázovaný výrok pritom naznačuje emocionálne zúfalstvo, opustenie, neistotu vo vzťahu a psychologickú závislosť od partnera. Je tu zreteľná dynamika, ktorá by si zaslúžila hlbšiu reflexiu genderových vzťahov a patriarchálneho usporiadania. Prečo je žena v pozícii, kde musí testovať záujem otca o dieťa?

Okrem toho sa v správe nezohľadňuje to, čo vyplýva z jej vyjadrenia a to, že ide o neúmyselný čin („*Keď Sharday zatkli, povedala policajtom, že nikdy nemala v úmysle syna zabiť alebo mu ublížiť.*"). Namiesto toho sa pozornosť sústreďuje na podrobné popisovanie metódy týrania, ktorú by možno ani sama matka nevedela pomenovať, keď zoberieme do úvahy, že jej úmyslom nebolo ublížiť dieťaťu. Podľa jej vyjadrenia mohlo ísť o čin, ktorý vznikol ako silná emocionálna reakcia a nie z chladného úmyslu. V článku sa však neposudzuje kontext úmyslu, ani psychický stav, len skutok samotný. Chýba rozlíšenie medzi úmyslom a následkom, ktoré je pritom v justícii kľúčové, najmä pri posudzovaní viny a miery zodpovednosti.

Hlas otca – napriek tomu, že bol partnerom, ktorý ju opustil – je pritom prezentovaný ako hlas rozumu a spravodlivosti („*Na mieste policajti narazili na 30-ročnú Sharday McDonaldovú, ktorá sa búrlivo hádala s otcom dieťaťa a nahlas naňho kričala.*"). Otec, ktorý polícii poskytne dôkaz, je stotožnený s verejným záujmom a stáva sa nepriamo hrdinom príbehu, zatiaľ čo matka je degradovaná na výlučného páchateľa

(„*Otec dieťaťa neskôr policajtom ukázal zaznamenaný videohovor, na ktorom bolo vidieť, ako Sharday McDonaldová drží syna za dupačky a leje vodu na tvár bezbranného dieťaťa*.“). Otec si tak svojím zásahom do vyhrotenej situácie zabezpečil ochranu od verejného odsúdenia. Je mimo zodpovednosti za vzniknutú situáciu v rodine a je reprezentovaný ako ten, kto zaistil spravodlivosť a tým aj ochránil dieťa. Pritom článok naznačuje údajnými citátmi matky (ktorej výpovedná hodnota je však článkom značne poškodená) určitý nezáujem otca o dieťa („*Nechceš ho. Ukážem ti toto malé prekliate dieťa, je mi to jedno," kričala vraj 30-ročná žena.*“). Tento citát tiež prezrádza intenzívne emocionálne napätie vo vzťahu matky s partnerom, ktorý ju opustil a zároveň prenesenie frustrácie na dieťa – čo je samozrejme alarmujúce, ale zároveň by to malo vyvolávať otázky o úlohe a zodpovednosti otca a partnera v celej situácii. Ako sa podieľal na starostlivosti o dieťa? Bola matka na všetko sama? Článok tieto otázky nekladie. Namiesto toho zostáva pri povrchnom a moralizujúcom opise hádky a výkrikov, čím redukuje komplexnú situáciu na "hysterickú matku", racionálne zasahujúceho otca a nevinné dieťa. Takto nastavená naratívna štruktúra neponúka čitateľovi možnosť porozumenia, len odsúdenie. Tým nielenže reprodukuje stereotypy o „zlých matkách“ a genderovú nerovnosť v starostlivosti o deti, ale zároveň umlčuje individuálne a štrukturálne okolnosti, ktoré môžu viesť ženy do takýchto situácií.

Medzi okolnosti, ktoré v analyzovaných správach prispievajú k posilňovaniu viny matiek, patrí aj dôraz na ich fyzický stav v čase činu. Príkladom je správa č. 6, kde sa zdôrazňuje fakt, že matka mala „*tri promile alkoholu v krvi*“. Toto nie je len informácia o jej fyzickom stave. Je to morálne odsúdenie, toho, že matka sa sama uviedla do stavu, ktorý ju urobil neschopnou starať sa o svoje dieťa a tým stratila legitimitu na to byť vnímaná ako „dobrá matka“. Zaujímavé je porovnanie s prípadom 1, kde alkoholizmus otca slúži na vysvetlenie jeho agresivity („*Začal piť a domov chodil napitý...Milan má vtedy úplne zmeniť svoje správanie a byť agresívny*“). Matkina konzumácia alkoholu je dôkaz jej neschopnosti byť matkou, jej morálneho zlyhania, kým otcov alkoholizmus je len faktorom zhoršujúcim jeho agresivitu.

5.3 Psychopatologizácia násilných činov a vylúčenie matiek

Samotné články si v niektorých prípadoch protirečia. Kým v jednej časti správy č. 2 vykresľuje autor matku ako aktívnu agresorku, v druhej časti článku sa odkláňa od naratívu matky, ktorá zámerne „*týrala svojho syna celé mesiace*“ a predkladá možný dôvod matkiných činov v podobe „*vážnej a trvalej psychickej poruchy*.“ Autor dáva tieto slová do úst bližšie nešpecifikovanému „*expertovi*“, ktorý ďalej matkine správanie hodnotí ako „*obludný trestný čin*“. Tým tento expert rovnako ako autor článku vytvára dichotómiu. Zatiaľ čo v prvej časti článku je matka vykreslená ako aktívna páchateľka so zámerom, neskôr sa objavujú tvrdenia o jej psychických problémoch, čo môže

naznačovať, že bola do istej miery nezodpovedná za svoje činy. Tento posun môže byť spôsobom, akým sa článok snaží zladiť démonizujúci obraz matky s ospravedlňujúcim vysvetlením jej konania, čím implicitne naznačuje, že len žena s vážnou psychickou poruchou by mohla spáchať taký čin. Týmto spôsobom sa jej činy interpretujú ako výnimka z normálu, nie ako dôsledok širších sociálnych faktorov. To ju umožňuje odlíšiť a vylúčiť zo skupiny „normálnych" žien, čím sa chráni všeobecný obraz materstva a ženstva ako milujúceho, nežného a nenásilného.

Psychické problémy či už novinármi usudzované, matkami priznané alebo potvrdené z iných zdrojov, sa predkladajú ako dôvod násilného správania aj v ďalších správach. V správe č. 4 o matke, ktorá nožom zaútočila na svojho syna sa uvádza, že partner ženy „*mal podozrenie na psychické problémy*". Tento výrok zaznieva z úst policajného hovorcu. Spomína ho ako jediný fakt z celého výsluchu partnera, ktorý pomohol objasniť prípad. V správe č. 5 je zase matke pripísaný prívlastok „*psychicky narušená*" bez akéhokoľvek expertného vyjadrenia, pravdepodobne na základe subjektívneho hodnotenia novinára. V oboch prípadoch slúžia psychické problémy ako „prvá pomoc" pri hľadaní príčin násilného správania matiek. Rýchle zaškatuľkovanie jej správania ako patologického slúži ako zjednodušené vysvetlenie násilného činu, ktoré sa zameriava na individuálne psychické problémy, namiesto širšieho socio-kultúrneho kontextu. Zatiaľ čo u mužov je násilie častejšie chápané ako forma prehnanej reakcie pod vplyvom ťaživých okolností (ako v správe č. 1), u žien je to skôr psychopatologický prejav. Matka musí byť jednoducho „*psychicky narušená*" na to, aby mohla aktívne fyzicky ubližovať svojim deťom. Tento rodový stereotyp je tak silný, že sám novinár si môže vyvodiť dôvod týrania bez potvrdenia akéhokoľvek zdroja (5) alebo že aj polícia pokladá podozrenie na psychické problémy za jediný, za zmienku stojaci fakt, ktorý prináša „*svetlo do prípadu*" (4).

Pripisovanie psychickej poruchy matkám však nie je len rýchlym a bez námahy získaným vysvetlením, ktoré sa ponúka ako prvé, ale aj mechanizmus ako sa dištancovať od násilných matiek a označiť ich za „tie druhé". Médiá tak vytvárajú dojem, že matky, ktoré páchajú násilie na svojich deťoch nie sú ako my ostatní, pričom naznačujú, že ich k násiliu predurčujú určité individuálne charakteristiky alebo iné osobné a rodinné okolnosti. Z analyzovaných článkov je to zdôraznenie faktu, že matku opustil partner (3), že matka má o 14 rokov mladšieho partnera z Afganistanu (4), mala tri promile alkoholu (6), mohla by zabiť dieťa „*svojou blbosťou*" (7), bola považovaná za „*depresívnu osobu*" (8), je rómskej národnosti (9), je Poľka (10), má súdny spor s bývalým manželom o starostlivosť o deti a ďalšie záležitosti (11), nevedela sa zmieriť s „*večným odchodom svojho druha z tohto sveta*" (12), je „*bývalá prostitútka*" (13), chcela spáchať samovraždu (14, 15, 16). Zároveň však autori opomínajú širší kontext reportovaných prípadov, čím odkláňajú pozornosť od systémových príčin materského násilia.

Okrem toho môže prílišné poukazovanie na samotné psychické ochorenia žien bez poznania širšieho sociálneho pozadia tej ktorej ženy viesť k patologizácii žien

s týmito diagnózami, príp. psychických ochorení vo všeobecnosti. Ak je v článkoch jediným predloženým dôvodom pre násilný čin psychické ochorenie (15) ohrozuje to status všetkých ľudí, ktorí týmito ochorenia trpia a liečia sa. V správe č. 15 sa viackrát zdôrazňuje o aký nevysvetliteľný čin ide („*je to priam nepochopiteľné*“, „*nepredstaviteľná, nezmyselná tragédia*“, „*dovtedy milujúca mama, ktorá by za deti položila aj život*“, „*je to šokujúca vec*“). Napokon však článok prichádza s vysvetlením v podobe špekulácie vyšetrovateľov o možnej psychiatrickej diagnóze, ktoré postačuje na vylúčenie tejto matky z kategórie „my“ do kategórie „tí druhí“ („*vyšetrovatelia zvažujú možnosť, že Clancyová trpela popôrodnou psychózou, dôsledkom čoho spáchala vraždu a pokúsila sa o samovraždu*“). Médiá tak podporujú stigmatizáciu psychicky chorých ako nebezpečných a nevyspytateľných agresorov a šíria strach.

5.4 Spoločenská kontrola matiek

Médiá často konštruujú materstvo ako verejne kontrolovanú inštitúciu, kde pochybenie matky môže byť predmetom spoločenského odsúdenia. Aj bežné situácie sa tak môžu stať predmetom verejného hodnotenia, pričom kontrola materstva nevychádza len z oficiálnych inštitúcií, ale aj zo strany náhodných svedkov či susedov, tak ako v článku č. 7 („*Zúfalý plač dieťaťa v rozhorúčenom aute si všimol náhodný okoloidúci, ktorý okamžite privolal pomoc.*“). Náhodný okoloidúci sa tu stáva morálnym arbitrom, ktorý nielenže situáciu vyhodnocuje, ale aj aktívne zasahuje a napokon matku poučuje o tom, ako sa má správať k vlastnému dieťaťu („*Mali by ste matke povedať, že toto nie je normálne...mohla by ho zabiť svojou blbosťou.*“). Tu je na mieste sa opýtať na základe akých novinárskych hodnôt sa táto udalosť vôbec dostala do spravodajstva. Nejde o vyjadrenie polície, sociálnych služieb ani inej kompetentnej inštitúcie. Príbeh je založený na osobnom príspevku anonymného jednotlivca na sociálnej sieti, ktorý nemá žiadnu mediálnu ani odbornú autoritu. Nejde o trestný čin ani významný spoločenský problém. Hoci nechávanie detí v autách môže predstavovať nebezpečenstvo, v tomto konkrétnom prípade dieťaťu nebolo nijako ublížené a neboli vyvodené žiadne právne dôsledky. Nejde ani o výnimočnú udalosť, ale o bežnú situáciu. Ak by mal článok slúžiť ako výstraha pre rodičov, aby si dávali pozor na svoje deti, mohol by obsahovať odporúčania odborníkov, právne dôsledky podobných prípadov alebo štatistiky. To sa však v článku nedeje. Prečo je teda tento prípad vôbec medializovaný?

Jedným z možných vysvetlení je, že článok nefunguje len ako neutrálny prenos informácií, ale ako morálne hodnotenie a disciplinácia materstva. Mediálne pokrytie takejto banálnej situácie môže posilňovať dohľad nad matkami tým, že vytvára dojem, že akékoľvek pochybenie matky, akokoľvek malé, môže byť predmetom verejného odsúdenia. Článok posilňuje predstavu, že materstvo nie je len súkromná záležitosť, ale niečo, čo musí byť verejne monitorované a hodnotené. Okoloidúci vystupuje ako neformálny kontrolór materstva. Polícia zasahuje nie preto, že by dieťa bolo v

bezprostrednom ohrození, ale preto, že matka neplnila svoju úlohu správne. Policajt, formálny kontrolór, matke odkazuje *„spätnú väzbu“* od neformálneho kontrolóra čím sa posilňuje predstava, že spoločnosť má právo matku vychovávať a usmerňovať.

Podobný naratív je aj v článku 6, kde sa píše o apele úradov *„na verejnosť, aby v prípade rovnakej situácie kontaktovali ihneď políciu“*. Susedia tu nefungujú len ako pasívni svedkovia, ale opäť ako morálni arbitri. Ich obavy a očakávania zohrávajú aktívnu úlohu v tom, či sa prípad opäť dostane do rúk polície alebo sociálnych pracovníkov. Materstvo sa stáva vecou verejného záujmu, čo oprávňuje všetkých neustále hodnotiť a posudzovať matky a ich schopnosti a možnosti výchovy. Materstvo tak nie je súkromná rola, ale verejná funkcia, ktorej výkon je pod neustálym verejným dohľadom.

Podobný motív, keď polícia koná na základe upozornenia verejnosti sa v článkoch často opakuje: *„Polícia reagovala na telefonáty od znepokojených obyvateľov.“* (3), *„Mladá, len 21-ročná suseda, spustila poplach potom, čo našla v kúpeľni zraneného len 5-ročného syna. Okamžite privolala políciu.“* (4), *„Na prípad na svojom Instagrame upozornila aj speváčka Ronie a v príspevku hneď označila aj účet Polície Slovenskej republiky...A veci sa pohli tým správnym smerom.“* (5), *„Na možný domáci pôrod ich upozornil personál rychnovskej nemocnice.“* (9). Tento zásah verejnosti je vo viacerých prípadoch vykreslený ako žiadúci či dokonca hrdinský (*„Stačilo málo a stala by sa tragédia. Len vďaka zásahu mladej ženy...je stav 5-ročného chlapca stabilizovaný.“* [4], *„veci sa pohli tým správnym* smerom“, *„Zrejme aj vďaka jej pomoci sa prípad pohol ďalej.“* [5]). Takéto vykresľovanie verejnosti ako aktívneho dozorcu nad správaním matiek prispieva k normalizácii predstavy, že materstvo je legitímnym objektom spoločenského dohľadu a regulácie. Zásahy okolia nie sú opísané len ako pomocné alebo ochranné akty, ale ako morálne správne konanie, ktoré odhaľuje a napravuje zlyhanie matky. Vzniká tým binárna opozícia medzi „dobrými“ občanmi, ktorí konajú v mene dobra a bezpečia detí, a „zlými“ matkami, ktoré zlyhávajú v starostlivosti.

Oficiálne inštitúcie, ktoré vystupujú ako formálni kontrolóri materstva v správach reprezentuje polícia (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 16), prokurátor (8, 15), sudca (1, 2), sociálne úrady ochrany detí (2, 5, 6), porotcovia na súde (2, 13), zdravotníci (1, 9) a škola (1). Všetky inštitúcie zdanlivo konajú len aby ochránili deti, ale ich činy slúžia aj na verejnú disciplináciu deviantných matiek. Polícia vystupuje v mediálnych správach ako prvý kontakt s prípadom, no zároveň aj ako inštitúcia, ktorá konštatuje závažnosť a morálnu podstatu činu. V správach sa opakovane objavujú priame reči hovorcov, ktorí niekedy vystupujú ako hlavní narátori správ a jediný použitý zdroj (6, 9, 11). Podobne je správa č. 15 napísaná hlavne z výpovedí prokurátora a správa č. 1 z rozhodnutia súdu. Polícia teda nie je len vyšetrovacím orgánom, ale spolutvorcom naratívu o vine a o porušení materskej úlohy. Dokazuje to napr. výpoveď policajnej hovorkyne v správe č. 6: *„Dychová skúška u matky potvrdila tri promile alkoholu v krvi. V spolupráci s príslušníkmi policajného zboru sme dieťa zachránili z okna a upovedomili Orgán sociálno-právnej ochrany detí (OSPOD).“*. Okrem faktického konštatovania je tu aj implikácia, že matka neplnila svoju rodičovskú úlohu a musela byť nahradená

zásahom polície. Podobne v správe č. 7 policajt po zásahu ide „*skontrolovať dieťa a povedať spätnú väzbu matke*“, ako sa má správať. Nejde len o ochranu dieťaťa, ale o verejnú korekciu správania matky. V správe č. 3 zase „*policajt uviedol, že to vyzeralo, že sa dieťa snažilo zadržať dych, zatiaľ čo mu voda stekala po tvári a do nosa*“. Detailný popis toho, čo policajt videl, má silný vizuálny a emocionálny efekt. Polícia tu neplní len vyšetrovaciu funkciu, ale aj sprostredkovateľa obrazu viny, kde matka vystupuje ako aktívna mučiteľka.

V textoch sa tiež popisuje zásah polície spôsobom, ktorý podporuje obraz užitočnosti a žiadosti tohto zásahu („*policajti zistili...*“ [1], „*policajti našli...*“ [1, 8, 9, 10, 11, 15], „*dieťa sa policajtom podarilo zachrániť*“ [6], „*policajti lokalizovali*“ [8], „*okamžite vyrazili na miesto*“ [14]). V prípade č. 5 je priamo napísané, že „*veci sa pohli tým správnym smerom*“, keď sa prípad dostal do rúk polície, čím sa vytvára naratív, že polícia je zárukou návratu k normálnosti, kým deviantná matka je jej narušením. Tým je polícia symbolicky postavená do pozície hrdinov a ochrancov detí pred nebezpečnou matkou („*Deti boli krkavčej matke zo Šale odobraté a ďalej prípad rieši polícia*.“). Tento krok nie je iba praktickým opatrením, ale aj symbolickým aktom. Inštitúcia preberá materskú rolu, čím sa matke odníma nielen moc, ale aj dôstojnosť.

Popisy aktívnej úlohy polície však nechýbajú ani v prípadoch, keď už deti zachrániť nemohli, pretože ich našli mŕtve. V správe č. 11 je opísaný spletitý príbeh, kde polícia vystupuje v detektívnej funkcii, keď odhalila, že matka, ktorá sa najprv tvárila ako obeť je vlastne páchateľkou („[deti] *našli 19. decembra mŕtvych policajti, ktorých privolali do rodinného domu pre údajné vlámanie. No počas vyšetrovania bola táto hypotéza podľa polície čoraz nepravdepodobnejšia*.“). Matka je tu v opozícii k inštitucionálnej autorite, ktorá odkrýva jej „pravú“ identitu. V prípade č. 8 a 9 polícia organizuje rozsiahle pátracie akcie, ktoré sú podrobne popisované („*Do pátrania sa zapojilo vyše 30 policajtov, vrátane psovodov. Podpora prišla aj z radov mestskej polície a pátracieho tímu Stopa. Po niekoľkých hodinách našli v dome rodičky ukrytého mŕtveho novorodenca*.“ [9], „*Počas dvoch dní pátralo po matke zhruba 60 policajtov, ktorým zo vzduchu pomáhala helikoptéra. Na miesto boli vyslaní aj potápači z Aix-les-Bains, Valence a Evian. V samotnom Taninges polícia v stredu 13. novembra opäť zablokovala prístup do slepej uličky, ktorá vedie k rozľahlej chate na úpätí hôr, kde rodina bývala*.“ [8]). Takáto naratívna stratégia má dramatizujúcu funkciu – vytvára dojem, že činy matky sú také závažné, že si vyžadujú výnimočný zásah. Nejde len o právnu reakciu na zločin, ale o symbolické stvárnenie matky ako hrozby pre spoločnosť. Opisovanie počtu policajtov, psovodov, či miest pôvodu zasahujúcich jednotiek je síce zdanlivo redundatné, no má vzbudiť dojem maximálneho mobilizovania síl voči jednej osobe – matke, čím sa zdôrazňuje jej hrozivosť a spoločenská deviácia. Výsledkom takéhoto naratívu nie je len vykreslenie policajnej práce ako efektívnej, ale aj jej prezentácia ako ochrannej autority, ktorá „napravuje“ zlyhanie matky. Paradoxom však je, že zlyhanie matky, ktorým je v týchto dvoch prípadoch vražda detí už polícia nemá ako napraviť. Cieľom detailných popisov pátrania teda nie je poukázať na ochranu detí alebo zaistenie bezpečia, ale verejné usvedčenie

a disciplinácia deviantného materstva a potvrdenie spoločenských noriem, ktoré musia matky spĺňať.

Zásahy sociálnych pracovníkov sú v článkoch prezentované ako reakcie na zlyhanie matky, nie ako preventívna starostlivosť a podporu rodín. Zaznamenané sú až v momente krízy, keď dochádza k odobratiu detí alebo kontrole domácnosti po nahlásení incidentu. V diskurze to posilňuje obraz nezodpovednej a nebezpečnej matky, ktorá si zaslúži stratu dôvery a kontroly nad vlastnými deťmi („*Deti boli v spolupráci s príslušným úradom práce sociálnych vecí a rodiny umiestnené do špecializovaného zariadenia*“ [5], „*V spolupráci s príslušníkmi policajného zboru sme dieťa zachránili z okna a upovedomili Orgán sociálno-právnej ochrany detí.*“ [6]). Tieto správy konštruujú matku ako osobu, ktorú je potrebné monitorovať a následne korigovať. Aj v prípade, kde je spomenuté dlhodobejšie pôsobenie sociálnych pracovníkov (2), je prezentované nie ako podpora, ale ako aktívne preverovanie („*Po dvoch hláseniach o nebezpečenstve boli 28. októbra a 18. novembra 2022 neohlásené domáce návštevy matky a syna. Aj keď boli zistené abnormality, nebol dôvod okamžite konať.*“). Úloha sociálnych pracovníkov sa teda javí ako nápravná a represívna, nie preventívna. Ich zásah nenapráva situáciu smerom k podpore rodiny, ale slúži ako potvrdenie zlyhania matky a potreby jej odstránenia zo starostlivosti o dieťa. V tomto naratíve tak nevystupujú ako experti na podporu rodín, ale ako ďalší kontrolóri deviantného správania, čím sa posilňuje celkový dozerajúci diskurz okolo materstva.

V niektorých správach sa objavuje zaujímavý posun v tom, ako sú tradične konštruované formálne autority. Zatiaľ čo ich profesionálnou úlohou je objektívne vyšetrovanie a posudzovanie, v analyzovaných textoch (13, 14, 15) sú popísané ich emocionálne reakcie na prípady násilných matiek. Tento rámec ich síce zdanlivo humanizuje, no zároveň posilňuje obraz matky ako extrémne deviantnej. Upriamenie pozornosti na účinky, ktoré vyvolali skutky matiek v profesionáloch, zdôrazňuje závažnosť a ohavnosť týchto skutkov. Veta ako „*porotcovia... boli tak traumatizovaní, že po procese požiadali o terapeutickú starostlivosť*“ (13) nehovorí len o fakte, ale o tom, že čin matky vybočil aj z hraníc profesionálne zvládnuteľného. Podobne aj tvrdenie, že „*boli zhrození aj policajti, keď narazili na mŕtve telá*“ (14) a že „*mnohí z nich* [záchranári a štátna polícia] *nezabudnú na to, čo videli včera večer*“ (15), nepriamo konštruuje páchateľku ako bytosť, ktorá ohrozuje nielen deti, ale aj širšiu spoločnosť, ktorá potrebuje ochranu pred takýmto typom ženskej deviácie.

Tieto naratívy zároveň posilňujú binárnu opozíciu medzi normálnym človekom a monštruóznou matkou. Ak aj tí, ktorých povolaním je zvládať krízové situácie, musia vyhľadať pomoc alebo zostanú otrasení, čitateľovi sa podsúva, že činy matky prekračujú rámec „bežnej“ kriminality. Sú predstavované ako neospravedlniteľné a morálne a emocionálne šokujúce.

6 Diskusia

Výsledky analýzy bulvárneho diskurzu na webových stránkach Topky.sk o matkách, ktoré páchali aktívne násilie na svojich deťoch alebo ich zanedbávali, ukazujú, že reprezentácia žien v takýchto prípadoch veľmi úzko súvisí s ideálom intenzívneho materstva a tradičnými očakávaniami voči ženskosti. Použité diskurzívne stratégie odhaľujú tendenciu redukovať príčiny násilného správania alebo nedostatočnej starostlivosti najmä na individuálne biologické a psychologické faktory, zatiaľ čo širšie sociálne kontexty, ktoré by mohli viesť matky k týmto činom sú potláčané.

Dôvodom je senzacionalistický rámec, ktorý bol v článkoch dominujúci a nenecháva priestor na poukázanie na spoločenské problémy, ale iba zdôrazňuje šokujúce aspekty prípadov (ako napr. spôsoby použitého násilia). Tento spôsob vyberania a spracovania informácií orientujúci sa na ich „abnormlitu", ojedinelosť a schopnosť šokovať je účinným nástrojom zvyšovania čítanosti a angažovanosti publika. Okrem toho však formuje a udržiava kultúrne očakávania voči genderovým rolám. Použitie emocionálne nabitých výrazov, detailné opisy násilia, metafory s negatívnym významom posilňujú genderové stereotypy a zároveň slúžia ako nástroje ideologickej kontroly. V tomto prípade disciplinujú ženy, ktoré zlyhali vo svojej sociálne konštruovanej úlohe matky. V porovnaní s medzinárodnými výskumami je zrejmé, že slovenský mediálny diskurz o násilných a zanedbávajúcich matkách zdieľa často popisovaný moralizujúci diskurz chybnej/narušenej matky. V čom toto narušenie spočíva však analyzované správy konštruujú rôzne.

V niektorých prípadoch ide o psychickú poruchu. To zodpovedá v predošlých výskumoch identifikovanému diskurzu šialenej matky a ženy vo všeobecnosti, ktorý dokazuje časté nazeranie médií na delikventné ženy objektívom psychických porúch (Easteal et al., 2015). V obzvlášť násilných prípadoch je práve použité aktívne násilie dôvodom na vykreslenie matky ako beštiálnej/ monštruóznej, čo tiež zodpovedá predošlému výskumu o vraždiacich matkách (Johnson, 2022). V dvoch prípadoch bol prítomný aj diskurz trpiacej matky, ktorý zodpovedá v predošlých výskumoch identifikovanému diskurzu smutnej matky. V tomto diskurze bola výrazne oslabená konštrukcia viny daných matiek a išlo zároveň o jediné prípady, v ktorých moralizujúci tón inak prítomný v ostatných článkoch čiastočne alebo úplne absentoval.

V jednom prípade bola zdôraznená dlhodobá starostlivosť matky o choré dieťa, čím sa jej skutok javil ako vyústenie fyzického a psychického vyčerpania. Moralizujúci tón úplne nevymizol, keďže boli v článku prezentované rôzne reakcie verejnosti, z ktorých časť bola odsudzujúca. Avšak súčasná prítomnosť reakcií vyjadrujúcich ľútosť otvorila priestor na interpretáciu činu ako tragického výsledku dlhodobého psychického a fyzického utrpenia matky, ale aj chorého dieťaťa. Táto interpretácia korešponduje s odbornými psychiatrickými klasifikáciami filicídy, konkrétne s kategóriou altruistickej filicídy, pri ktorej matka koná v presvedčení, že smrť dieťaťa je preň jediným

východiskom alebo dokonca aktom starostlivosti. Tento diskurz zároveň naznačuje, že určitá miera narušenia materinského ideálu môže byť tolerovaná vtedy, keď je rámcovaná ako obeta, nie ako akt nezodpovednosti či násilia. Ak by bol syn matky zdravý, verejnosť a médiá by nemali k dispozícii taký silný argument na čiastočné ospravedlnenie jej činu, pretože by absentoval prvok extrémneho utrpenia, ktorý umožňuje rámcovať čin ako tragické, nie výlučne deviantné rozhodnutie. Týmto spôsobom sa ukazuje, že miera spoločenskej empatie voči matkám, ktoré zabili svoje deti, môže byť podmienená okolnosťami, ktoré ich k činu viedli. Tento diskurz súvisí aj s tým, ako je materstvo reprezentované v širšom mediálnom prostredí. Ako zistila vo svojej diplomovej práci Grabowská (2017), v českom lifestylovom magazíne Vlasta prevažuje obraz materstva ako centrálneho a napĺňajúceho životného cieľa ženy. Dieťa je v tomto rámci konštruované nie primárne ako bytosť potrebujúca od matky vzťah a starostlivosť, ale ako nástroj k dosiahnutiu osobného šťastia ženy. V prípade, že dieťa tento sľub šťastia nenapĺňa – napríklad kvôli ťažkej chorobe – narúša tento dominantný naratív o materstve ako zdroji šťastia. Vražda chorého dieťaťa by sa preto v kontexte tejto materskej ideológie mohla zdať ako do určitej miery pochopiteľná, ale zároveň stále spoločensky odsudzovaná. Matka síce zabíja, čo naznačuje použitie násilia a teda vybočenie z noriem ženskosti, ale nie pre svoju krutosť, ale pretože od materstva nedostala to, čo jej bolo ideológiou sľúbené.

V druhom prípade matka po zabití dieťaťa sama spáchala samovraždu, čo bolo opísané ako vyústenie predošlej tragédie v živote matky, a to samovraždy jej partnera. Moralizujúci tón nie je napriek použitému násiliu vôbec prítomný. Jedným z vysvetlení môže byť okrem tragického rámcovania aj fakt, že keď matka „zmizne“ z verejného priestoru a nie je už možné ju trestať ani disciplinovať, dochádza k istému uvoľneniu morálneho odsúdenia. Okrem toho môže byť samovražda vnímaná ako najvyššia forma sebatrestu, ktorá akoby naplnila spoločenský dopyt po spravodlivosti. Páchateľka nesie plné dôsledky svojho činu, čím sa zredukovala potreba ďalšieho morálneho odsudzovania a vina bola vyrovnaná. V oboch prípadoch tak došlo k narušeniu inak dominantnej štruktúry morálneho odsudzovania a medializácia sa presunula viac k opisu tragédie ako k explicitnej dehumanizácii matky.

Zaujímavé výsledky priniesla analýza prípadov zanedbania, kde aj napriek tomu, že činy matiek sú z pohľadu práva menej závažné ako vraždy detí, bol diskurz chybnej a zlyhávajúcej matky silne prítomný. Podporený bol napriek pasivite činov silnou konštrukciou vinou, moralizujúcim rámcom a disciplináciou takéhoto správania. Tieto reprezentácie udržiavajú naturalizovaný obraz ideológie intenzívneho materstva, konkrétne aspekt vždyprítomnej matky, ktorá je sama zodpovedná za starostlivosť o dieťa a má všetko pod kontrolou.

Tieto zistenia rozvíja aj štúdia Sandman (2022), ktorá poukazuje na potrebu rozšíriť výskum reprezentácie žien páchajúcich kriminálnu činnosť aj mimo tzv. „megaprípady“ extrémneho násilia, ktoré bývajú v centre mediálnej a akademickej pozornosti (najčastejšie sú to sériové vrahyne alebo práve matky páchajúce infanticídu).

Silno moralizujúci a disciplinujúci diskurz sa neobmedzuje len na prípady matiek, ktoré spáchali extrémne násilie, ale objavuje sa aj v prípadoch, kde boli matky obvinené z pasivity, nedostatočnej starostlivosti alebo zanedbania. Hoci ich činy neboli z pohľadu trestného práva klasifikované ako najzávažnejšie, mediálny diskurz k nim pristupoval s podobnou intenzitou odsúdenia. Preto je dôležité, aby sa budúci výskum zameriaval aj na menej viditeľné prípady materskej deviácie ako je pasivita pri výchove či zanedbávanie, ktoré môžu prispievať k udržiavaniu normatívnych očakávaní voči ženám a k reprodukcii ideológie intenzívneho materstva.

Analýza tiež ukazuje, ako sa matky stávajú objektom nielen inštitucionálneho, ale aj neformálneho dohľadu. Médiá legitimizujú zásahy verejnosti ako žiaduce, čím podporujú predstavu, že matka musí byť neustále pod drobnohľadom spoločnosti. Tento typ diskurzu pôsobí ako výchovný nástroj, ktorý spoločnosti demonštruje, kde je hranica dobrého a zlého materstva. V tom sa odzrkadľuje Foucaultovo chápanie disciplinárnej moci – kontrola nad správaním sa presúva z formálnych inštitúcií aj do každodennej interakcie, pričom médiá sprostredkujú tento dohľad.

Zistenia tejto práce tak potvrdzujú, že reprezentácie násilia páchaného matkami sú produktom nielen individuálnych činov, ale aj mocenských a ideologických procesov, ktoré formujú chápanie ženskosti, materstva a deviácie v spoločnosti. Napriek tomu by mali byť závery o pôsobení patriarchálnych noriem v mediálnom diskurze interpretované s vedomím, že chýba porovnanie s mediálnymi reprezentáciami otcov, ktorí sa dopustili násilia na deťoch alebo iným spôsobom zlyhali v otcovskej roli. Výskum mediálnych reprezentácií deviantného otcovstva je v značnej miere absentujúci. Práve preto nie je možné tieto zistenia o reprezentáciách násilných a zanedbávajúcich matiek zasadiť do širšej komparatívnej perspektívy a určiť, do akej miery sú ženy sankcionované a disciplinované špecificky na základe genderových očakávaní.

7 Záver

Cieľom tejto bakalárskej práce bolo analyzovať, akým spôsobom sú v bulvárnom online médiu Topky.sk reprezentované matky, ktoré sa dopustili násilia alebo zanedbávania svojich detí, a aké ideologické významy sa prostredníctvom týchto reprezentácií v spoločenskom diskurze reprodukujú. Pomocou kritickej diskurzívnej analýzy podľa Normana Fairclougha boli skúmané jazykové prostriedky, štruktúry a významové rámce, ktoré prispievajú ku konštrukcii viny a materinskej identity v mediálnych správach.

Analýza ukázala, že násilné činy matiek sú v diskurze Topiek prezentované najmä prostredníctvom senzacionalistického a expresívneho jazyka, ktorý slúži na dramatizáciu, vylúčenie a morálne odsúdenie týchto žien. Prípady boli rámcované ako výnimočné a šokujúce udalosti, pričom dominantný diskurz matky démonizoval, čím zdôrazňoval ich odklon od ideálneho obrazu matky. Materská identita pritom nebola z diskurzu odstránená. Práve naopak, bola jazykovo zachovaná, a následne transformovaná do opozície „zlej matky“. Vina matiek bola takto zdôrazňovaná práve cez ich zlyhanie v genderovo očakávanej a kultúrne idealizovanej role matky, čím sa napĺňal koncept dvojitej deviácie – narušenia nielen zákona, ale aj genderových noriem.

Pokiaľ ide o motivácie k činu, ak boli prítomné, boli v analyzovaných článkoch najčastejšie vysvetľované ako dôsledok individuálnych psychických problémov, čo viedlo k ich psychopatologizácii a vylúčeniu zo skupiny „normálnych“ matiek, ale aj žien. Takéto vysvetlenie síce umožňovalo určitú mieru ospravedlnenia, zároveň však slúžilo na ochranu hegemonickej predstavy materstva ako prirodzene láskavého, starostlivého a obetavého. Zriedkavo sa v článkoch objavovali širšie súvislosti zo života matiek, ktoré by umožnili zasadiť činy matiek do širšieho spoločenského kontextu ako napríklad preťaženie matiek, domáce násilie či sociálna izolácia. Výnimku tvorili prípady, kde bolo dieťa ťažko choré alebo matka spáchala po čine samovraždu, kde bol moralizujúci tón oslabený.

Z hľadiska aktérov dominovali v diskurze okrem matiek inštitúcie ako polícia, prokuratúra, či súdy, ktoré fungovali ako formálni kontrolóri materstva. Zároveň sa v správach často objavovali aj neformálni kontrolóri – susedia, okoloidúci či anonymní prispievatelia na sociálnych sieťach. Títo aktéri posilňovali predstavu, že materstvo je verejná inštitúcia podliehajúca spoločenskému dohľadu. Vo väčšine správ absentoval druhý rodič alebo iná osoba, ktorá by mohla byť spoluzodpovedná za výchovu dieťaťa, čo posilňovalo predstavu, že matky sú primárne zodpovedné za starostlivosť o dieťa.

V analyzovaných textoch sa reprodukovali genderové normy spojené s ideológiou intenzívneho materstva, ktorá stavia na predstave, že matka má byť vždyprítomná, milujúca, starostlivá a zodpovedná za každú situáciu. Odchýlka od tohto modelu – či už formou násilia, zanedbania alebo pasivity – bola v médiách prezentovaná ako zlyhanie,

ktoré si vyžaduje disciplináciu. Aj prípady, ktoré neobsahovali extrémne násilie, ale len nedostatočnú starostlivosť, boli rámcované výrazne moralizujúcim tónom.

Záverom možno konštatovať, že reprezentácie násilných a zanedbávajúcich matiek v diskurze bulvárneho média Topky.sk nie sú len odrazom udalostí, ale zároveň aktívne formujú spoločenské očakávania voči ženám a matkám.

Použité zdroje

Barnett, B. (2006). Medea in the media: Narrative and myth in newspaper coverage of women who kill their children. *Journalism*, *7*(4), 411–432. https://doi.org/10.1177/1464884906068360

Berger, P. L., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality*. Doubleday & Company, New York.

Biswas, K. (2022). Contested Motherhood: Overview of Motherhood in Past, Present and the Future. *International Journal of Research in Social Science and Humanities (IJRSS) ISSN:2582-6220, DOI: 10.47505/IJRSS*, *3*(8), Article 8. https://doi.org/10.47505/IJRSS.2022.V3.8.13

Crawford, B., & Bradley, M. S. (2016). Parent gender and child removal in physical abuse and neglect cases. *Children and Youth Services Review*, *65*, 224–230. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2016.04.013

Dijk, T. A. van. (2009). News, Discourse, and Ideology. V *The Handbook of Journalism Studies*. Routledge.

Douglas, S. J., & Michaels, M. W. (2004). *The mommy myth: The idealization of motherhood and how it has undermined all women* (s. 382). Free Press.

Easteal, P., Bartels, L., Nelson, N., & Holland, K. (2015). How are women who kill portrayed in newspaper media? Connections with social values and the legal system. *Women's Studies International Forum*, *51*, 31–41. https://doi.org/10.1016/j.wsif.2015.04.003

Ennis, L. R. (2014). *Intensive Mothering: The Cultural Contradictions of Modern Motherhood*. Demeter Press.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Polity Press. http://www.gbv.de/dms/bowker/toc/9780745606743.pdf

Fairclough, N. (2013). *Language and Power* (2nd vyd.). Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315838250

Gölbaşı, A. P. D. Ş. (2017). Critical approach in social research: Fairclough's critical discourse analysis. *The Online Journal of Communication and Media*, *3*(4), 5.

Grabowská, H. (2017). *Proměny mediální reprezentace mateřství* [Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií]. https://is.muni.cz/th/v50di/

Hall, L. A., Sachs, B., & Rayens, M. K. (1998). Mothers' potential for child abuse: The roles of childhood abuse and social resources. *Nursing Research*, *47*(2), 87–95. https://doi.org/10.1097/00006199-199803000-00007

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural representations and signifying practices* (s. 400). Open University Press.

Hanrath, L., & Font, S. (2020). Gender Disparity in Pennsylvania Child Abuse and Neglect Sentencing Outcomes. *Crime & Delinquency*, *66*(12), 1703–1728. https://doi.org/10.1177/0011128720930670

Hatters Friedman, S., & Resnick, P. J. (2007). Child murder by mothers: Patterns and prevention. *World Psychiatry*, *6*(3), 137–141.

Hatters Friedman, S., & Resnick, P. J. (2009). Neonaticide: Phenomenology and considerations for prevention. *International Journal of Law and Psychiatry*, *32*(1), 43–47. https://doi.org/10.1016/j.ijlp.2008.11.006

Hays, S. (1996). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. Yale University Press.

Holmes, C. (2006). *Born to do it? The social construction of motherhood*. https://www.semanticscholar.org/paper/Born-to-do-it-The-social-construction-of-motherhood-Holmes/84af7dd9452a024bc9dfb09d1806b7ec97dc8ae6

Chládková, K. (2013). *Když žena vraždí. Diskurzivní analýza článků Lidových novin o případu Romany Z.* [Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií]. https://is.muni.cz/th/fk7q0/

IAB Slovakia. (2024). Návštevnosť slovenského internetu 2024. https://www.iabslovakia.sk/iab-monitor/informacie-o-iab-monitor/navstevnost-slovenskeho-internetu-2024/

Janani, S. (2021, marec 10). *Theories of Mass Media: Gatekeeping, Agenda-setting, Framing, and Priming Theory*. Sociology Group. https://www.sociologygroup.com/theories-of-mass-media-gatekeeping-agenda-setting-framing-and-priming-theory/

Johnson, M. (2022). Mothers, Monsters & Media: Examining the Parallel Between Motherhood and the Monster. V M. S. Schotanus (Ed.), *Interdisciplinary Essays on Monsters and the Monstrous* (s. 157–171). Emerald Publishing Limited. https://doi.org/10.1108/978-1-80117-027-720221010

Mary, S. M., Duschinsky, R., Davis, L., Dunnett, S., & Coughlan, B. (2025). Representations of motherhood in the media: A systematic literature review. *Information, Communication & Society*, *28*(1), 169–186. https://doi.org/10.1080/1369118X.2024.2348020

Morelli, N. M., Duong, J., Evans, M. C., Hong, K., Garcia, J., Ogbonnaya, I. N., & Villodas, M. T. (2021). Intergenerational Transmission of Abusive Parenting: Role of Prospective Maternal Distress and Family Violence. *Child Maltreatment*, *26*(2), 172–181. https://doi.org/10.1177/1077559520947816

Murfree, L., DeMaria, A. L., & Schwab-Reese, L. M. (2022). Factors contributing to filicide-suicide: Differences between male and female perpetrators. *Child Abuse & Neglect*, *129*, 105637. https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105637

Murvartian, L., Saavedra-Macías, F. J., & Infanti, J. J. (2023). Public stigma toward women victims of intimate partner violence: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, *73*, 101877. https://doi.org/10.1016/j.avb.2023.101877

Naviaux, A.-F., Janne, P., & Gourdin, M. (2020). Psychiatric Considerations on Infanticide: Throwing the Baby out with the Bathwater. *Psychiatria Danubina*, *32*(Suppl 1), 24–28.

Nickerson, C. (2024, február 13). Deviance in Sociology: Definition, Theories & Examples. *SimplyPsychology*. https://www.simplypsychology.org/deviance-examples-sociology.html

O'Reilly, A. (2010a). Essentialism and Mothering. V *Encyclopedia of Motherhood* (s. 358–359). SAGE Publications, Inc. https://doi.org/10.4135/9781412979276.n190

O'Reilly, A. (2010b). Social Construction of Motherhood. V *Encyclopedia of Motherhood* (s. 1134–1135). SAGE Publications, Inc. https://doi.org/10.4135/9781412979276

Rich, A. (1976). *Of Woman Born: Motherhood as Experience and Institution*. Virago Press.

Saavedra, L., & and de Oliveira, J. M. (2017). Transgressing Motherhood: Media Reports on Infanticide. *Deviant Behavior*, *38*(3), 345–355. https://doi.org/10.1080/01639625.2016.1197007

Sandman, T. (2022). Familiar felons: Gendered characterisations and narrative tropes in media representations of offending women 1905–2015. *Crime, Media, Culture*, *18*(2), 242–264. https://doi.org/10.1177/17416590211005512

Schmidt, E.-M., Décieux, F., Zartler, U., & Schnor, C. (2023). What makes a good mother? Two decades of research reflecting social norms of motherhood. *Journal of Family Theory & Review*, *15*(1), 57–77. https://doi.org/10.1111/jftr.12488

Simington, A. L., & Farmer, C. (2024). Australian news media portrayals of filicide: Depictions of mental health and the flawed mother trope. *Crime, Law and Social Change*, *82*(3), 563–588. https://doi.org/10.1007/s10611-024-10158-6

Smithey, M. (2018). *The Cultural and Economic Context of Maternal Infanticide: A Crying Baby and the Inability to Escape*. Emerald Publishing Limited. https://doi.org/10.1108/9781787433274

Szekeres, H., Halperin, E., & Saguy, T. (2023). The mother of violations: Motherhood as the primary expectation of women. *British Journal of Social Psychology*, *62*(4), 1875–1896. https://doi.org/10.1111/bjso.12661

Príloha A Výskumná vzorka

1) PRVÉ svedectvá o brutálnom týraní detí! Prehovorila matka aj syn: Milan ich mal mlátiť, Jaroslava sa na všetko prizerala

DOLNÉ OREŠANY - Slovenskom otriasol brutálny prípad týrania 4 maloletých detí. Podľa polície ich mali rodičia biť reťazou, remeňom, zamykať chladničku či ich zatvárať do miestností. O desivých momentoch na súde prehovorila nielen matka detí, ale aj samotný 12-ročný chlapec. Hrôza čím si prešiel. Chodil Milan domov opitý?

Otrasný prípad týrania detí sa mal stať v Dolných Orešanoch. Podľa polície mali rodičia týrať svoje 4 deti. "Najstarší, 12-ročný syn mal na tele stopy po bití reťazou a modriny po tele. Pri výsluchu policajti zistili, že k bitkám malo dochádzať dlhšie, min. od roku 2020 a otec ich mal biť aj 3-krát do týždňa. Za trest ich mal biť reťazou, remeňom, rukou, zamykať spolu s ostatnými súrodencami vo veku 8, 5 a 3 roky v izbách na zámok a zámky našli policajti aj na chladničke," napísala polícia na sociálnej sieti.

Na prípad ich mala upozorniť škola, ktorá si pri prezliekaní na hodinu telesnej výchovy všimla na tele chlapca poranenia. Spočiatku im zo strachu nechcel nič povedať, avšak podľa vyjadrenia školy im 12-ročný chlapec neskôr prezradil, že ho mal otec udrieť reťazou. "Pravidelne ho bije, že aj na nohe mal nedávno nejaké poranenie a nešli s ním k lekárovi. Chlapec tvrdí, že nemá blízkych z rodiny, na koho sa môže obrátiť. Okrem neho je v škole aj jeho brat v prvom ročníku, ktorý opakuje. Obaja chlapci chodia nepripravení, často bez desiaty. Matka sa vyjadruje, že nemá na nich čas. Mladší brat je utiahnutý. Málokedy sa vyučujúcej podarí nadviazať s ním komunikáciu. Naposledy matka napr. niekoľko týždňov vôbec neriešila, že mu mladší súrodenec potrhal všetky učebnice a pracovné zošity, až pani učiteľka zisťovala, že prečo ich nenosí," uviedla podľa anonymizovaného rozhodnutia okresného súdu v Trnave škola.

Zranenia, ktoré mal chlapec, mu mal spôsobiť otec len dva dni pred ich zatknutím. Počas prechádzky zo psom ho mal udrieť kovovou reťazou do oblasti ľavého rebra a spôsobiť mu zranenia. Tie dokazujú nielen fotografie, ktoré spravila škola, ale aj záznam o lekárskom ošetrení vo Fakultnej nemocnici v Trnave, podľa ktorého mal mať najstarší syn hematóm a iné presne nezistené zranenia.

Prehovorila matka detí

Na súde 13.4. 2024 mala podľa anonymizovaného rozhodnutia súdu vypovedať matka detí Jaroslava, ktorá poprela, žeby deťom nedávala jesť. "Obvinená pri výsluchu pred sudcom pre prípravné konanie uviedla, že deťom jesť nezakazovala, jedlo im neodmietala, nie je dôvod, aby mohla ďalej pokračovať v trestnej činnosti ak sa žiadnej trestnej činnosti nedopustila. K zámkom na izbách uviedla, že nešlo o zámky ale o poistky, aby deti nevyhadzovali veci zo skríň . Deti si mohli tieto samé odomknúť. Aj

chladnička bola zaistená len z dôvodu, aby z nej deti nevyhadzovali veci," opísala pred súdom.

Do izieb ich mal údajne zatvárať otec a ona im následne dvere otvorila. Taktiež poprela, žeby svoje deti bila. Pripustila len, že na ne kričala, keď mali medzi sebou konflikty. Týrať ich mal práve Milan, ktorý mal začať v novej práci holdovať alkoholu. "Pri svojom výsluchu v procesnom postavení obvinenej okrem iného uviedla, že ich vzťah s jej partnerom je zlý a nežijú spolu dobre. Zlé obdobie trvá približne 10 rokov. Začal piť a domov chodil napitý," vyplýva z anonymizovaného rozhodnutia súdu.

Milan má vtedy úplne zmeniť svoje správanie a byť agresívny. "Vtedy je vulgárny. Chlapca zbil remeňom raz a udrel ho tou časťou, kde je pracka na remeni. Potom sa vyhováral, že to urobiť nechcel. Keď chlapec neurobí, čo od neho otec, chce, tak hneď mu začne nadávať do špinavých koko*ov, debilov a podobne, keď napríklad chlapec nenanosí drevo alebo neumyje riad. Nadáva, takisto aj ostatným deťom," povedala vo svojej výpovedi matka Jaroslava. Podľa súdu mal Milan o svojich problémoch vedieť nakoľko v minulosti sám vyhodnotil svoj stav ako taký, ktorý potrebuje odbornú pomoc. To, či ju aj vyhľadal, však neuviedol.

Prehovoril aj 12-ročný chlapec

Milan pred súdom prípravného konania využil právo nevypovedať ku skutku. "Uviedol, že aktuálne sa necíti byť vinným. Je nemajetný, má záväzky vymáhané aj exekučne. K osobe uviedol, že pracuje brigádne, bez zmluvy. Aktuálne nemá ako ďalej pokračovať v trestnej činnosti," vyplýva z anonymizovaného rozhodnutia súdu.

Na súde vypovedal aj ich 12-ročný syn. Ten sa mal podľa súdu chcieť radšej vrátiť do detského domova, kde už bol v minulosti umiestnený. Považoval to za bezpečnejšie prostredie ako u svojich rodičov. Doma však ostal len kvôli svojim mladším bezbranným súrodencom. "Už len tieto úvahy dieťaťa svedčia o tom, že výchovné prostredie, ktoré zabezpečovali obaja rodičia bolo pre neho nevhodné a sám pre vlastnú ochranu zvažoval a hľadal spôsob úniku z tohto prostredia," skonštatovali v anonymizovanom rozhodnutí okresného súdu v Trnave, ktorý rozhodol o väzobnom stíhaní oboch rodičov. V správaní Jaroslavy sa totiž podľa súdu prejavuje zjavná ľahostajnosť k dlhodobému a intenzívne pociťovanému utrpeniu vlastných detí.

2) Matka takmer utýrala syna na smrť: Zatvárala ho do psej prepravky! Vypočula si svoj prísny trest

VIEDEŇ - V novembri 2022 doviezli do nemocnice v rakúskom Kremse dvanásťročného chlapca v bezvedomí, vychudnutého a s telesnou teplotou 27 stupňov. Jeho vlastná matka ho trápila mesiace, zrejme pod vedením kamarátky. Teraz padol rozsudok nad oboma ženami.

V rakúskom procese s dieťaťom, ktoré bolo umučené takmer na smrť, bola chlapcova matka odsúdená na 20 rokov väzenia. Tridsaťtriročnú slobodnú matku, ktorá svojho vtedy dvanásťročného syna zavrela do prepravky pre psa, uznal okresný súd v

Kremse za vinnú z pokusu o vraždu a ďalších obvinení. 40-ročná spolupáchateľka matky bola odsúdená na 14 rokov väzenia.

Porota uznala za preukázané, že bývalá priateľka hlavného obžalovaného dala príkazy na týranie chlapca. Bola obvinená z podnecovania a napomáhania k pokračujúcemu násiliu. Obe ženy by mali byť podľa nariadenia súdu umiestnené do forenzného terapeutického centra. Rozsudok nie je právoplatný.

Týranie ako výchovné opatrenie

33-ročná žena týrala svojho syna celé mesiace. Od septembra do novembra 2022 ho okrem iného zviazala, zapchala mu ústa, nechala ho hladovať a vystavila ľadovému chladu. Okrem toho ho pri niekoľkých príležitostiach na hodiny zavrela do psieho boxu. Keď extrémne vychudnuté dieťa našli a previezli do nemocnice, jeho telesná teplota bola len 27 stupňov a bolo v kóme. Obžalovaná svoje týranie zaznamenala aj na niekoľkých videách. Motívom, ktorý na súde uviedla, bolo, že zo svojho údajne agresívneho a vzdorovitého syna chcela vychovať dobré dieťa. Úmysel zabiť však poprela. 40-ročná podnecovala akcie početnými pokynmi.

Osem porotcov sa pred verdiktom radilo asi sedem hodín. Sudca uviedol, že výška trestu bola spôsobená tým, že obžalovaní svojím konaním takmer zničili život. Na psychologickej úrovni bol chlapec „určite úplne zničený“. Obe ženy musia dieťaťu spolu zaplatiť aj 80-tisíc eur.

Expert potvrdil, že matka mala „vážnu a trvalú psychickú poruchu“. Expert hovoril o „obludnom trestnom čine počas dlhého obdobia“. Je veľmi pravdepodobné, že žena sa v dohľadnej dobe opäť dopustí závažných trestných činov ublíženia na zdraví. Znalec predpokladal, že podobne nebezpečná je aj spolupáchateľka. Matka, ktorá sa už na začiatku procesu rozplakala, pri vyhlásení rozsudku opäť prejavila ľútosť. Je jej to strašne ľúto. Nechápe, ako sa to mohlo dostať tak ďaleko.

Zasiahla sociálna pracovníčka

To, že sa trápenie dieťaťa skončilo, je aj vďaka intervencii sociálnej pracovníčky koncom novembra 2022. Po tom, čo matka poliala syna studenou vodou pri otvorených oknách a jeho stav sa zhoršil až do ohrozenia života, dve obžalované kontaktovali sociálku, ktorá v prípade nefigurovala. Opakovanými žiadosťami dokázala matku presvedčiť, aby zavolala záchrannú službu.

V tomto procese sa diskutovalo aj o úlohe starostlivosti o deti a mládež. Po dvoch hláseniach o nebezpečenstve boli 28. októbra a 18. novembra 2022 neohlásené domáce návštevy matky a syna. Aj keď boli zistené abnormality, nebol dôvod okamžite konať. Sociálna služba pre deti a mládež minulý rok zdôraznila, že okamžité preskúmanie vnútorných procesov po zistení prípadu ukázalo, že boli dodržané všetky požiadavky. Záverečná správa od nezávislej skupiny expertov bude čoskoro predložená dolnorakúskej krajinskej vláde.

3) Šokujúci zločin: Matka strašným spôsobom týrala malého syna, skončil v mrazničke! Otrasný dôvod

PORTLAND - V USA došlo k priam zverskému zločinu. Aby žena zistila, či má jej partner záujem o ich spoločné dieťa, mučila svojho synčeka waterboardingom a dala ho do mrazničky.

Ohavný prípad týrania momentálne zamestnáva úradníkov šerifa okresu Multnomah v americkom štáte Oregon. Matku tu zatkli po tom, čo svojho synčeka podrobila waterboardingu a dala ho do mrazničky. Waterboarding je technika mučenia, ktorá spôsobuje neznesiteľný pocit topenia a nemožnosti dýchať. O hroznom incidente, ku ktorému došlo ešte v októbri 2021, aktuálne informuje okrem iných aj spravodajský portál wpde.com.

Polícia reagovala na telefonáty od znepokojených obyvateľov, ktorí oznámili, že matka z Greshamu v štáte Oregon dala svoje dieťa do mrazničky. Na mieste policajti narazili na 30-ročnú Sharday McDonaldovú, ktorá sa búrlivo hádala s otcom dieťaťa a nahlas naňho kričala. "Nechceš ho. Ukážem ti toto malé prekliate dieťa, je mi to jedno," kričala vraj 30-ročná žena.

Otec dieťaťa neskôr policajtom ukázal zaznamenaný videohovor, na ktorom bolo vidieť, ako Sharday McDonaldová drží syna za dupačky a leje vodu na tvár bezbranného dieťaťa. Policajt uviedol, že to vyzeralo, že sa dieťa snažilo zadržať dych, zatiaľ čo mu voda stekala po tvári a do nosa.

Keď Sharday zatkli, povedala policajtom, že nikdy nemala v úmysle syna zabiť alebo mu ublížiť. Chcela len vyskúšať, či sa jeho otec oňho vôbec zaujíma alebo či mu na ňom nezáleží. Tiež do toho vkladala nádej, že sa partner, ktorú ju opustil, k nej vráti.

4) Dráma v Grazi: Slovenka nožom zaútočila na svojho 5-ročného syna! Obaja skončili v nemocnici, boj o život

GRAZ - Otrasný prípad sa stal v rakúskom Grazi, kde žila matka zo Slovenka so svojím 5-ročným synom a 26-ročným partnerom z Afganistanu. Žena na svoje dieťa zaútočila kuchynským nožom.

Stačilo málo a stala by sa tragédia. Len vďaka zásahu mladej ženy, ktorá je susedou 42-ročnej Slovenky a jej syna v Grazi, je stav 5-ročného chlapca stabilizovaný. Zranená bola aj samotná matka, avšak oveľa menej vážne a rezné rany si pravdepodobne spôsobila sama.

Mladá, len 21-ročná suseda, spustila poplach potom, čo našla v kúpeľni zraneného len 5-ročného syna. Okamžite privolala políciu a chlapec bol prevezený do nemocnice. Tam skončila aj jeho matka s menej vážnymi zraneniami. Jej 5-ročný syn mal oveľa vážnejšie zranenia a museli ho operovať. Zošívali mu cievy, šľachy aj nervy. Operácia trvala do neskorých večerných hodín.

Zranenú ženu pre jej zdravotný stav nemohli vypočuť, avšak okamžite požiadali o vzatie do väzby. Polícia sa skontaktovala aj so ženiným partnerom, 26-ročným Afgáncom. Ten bol v čase udalosti v Hornom Rakúsku. Potom, čo ho kontaktovali policajti, prišiel okamžite do Grazu a ešte večer ho vypočuli. Podľa policajného hovorcu však výsluch nepriniesol veľa svetla do prípadu. "Až na to, že partner ženy povedal, že mal podozrenie na psychické problémy," dodal hovorca.

Policajti chcú vypočuť aj 5-ročného chlapca, no musia počkať, kým bude jeho stav stabilizovaný. Vyšetrovanie prevzal Štátny úrad kriminálnej polície. Ženu obvinili z pokusu o vraždu. Na mieste činu zaistili aj zbraň, ktorou sa mala pokúsiť zabiť svojho syna - išlo o kuchynský nôž s 13 centimetrovou čepeľou.

5) ZVRÁTENÝ prípad krkavčej matky má dohru: Slovenská speváčka OTVORENE o celej situácii!

BRATISLAVA/ŠAĽA – Včera sme na Topkách informovali o hrozivom prípade matky, ktorá bije svoje deti, natáča si to a zverejňuje na sociálnej sieti. Na krkavčiu matku zo Šale na svojom Instagrame upozorňovala aj speváčka Veronika Adamičková (27) alias Ronie. Zrejme aj vďaka jej pomoci sa prípad pohol ďalej. Influencerku sme v tejto súvislosti oslovili.

Psychicky narušená matka mala vraj týrať svoje deti každý deň. Na Tiktoku to nebol jej ojedinelý stream, kedy svojich dvoch synčekov psychicky aj fyzicky napádala. Na prípad na svojom Instagrame upozornila aj speváčka Ronie a v príspevku hneď označila aj účet Polície Slovenskej republiky a markizáčku Kristínu Kövešovú. A veci sa pohli tým správnym smerom.

Deti boli krkavčej matke zo Šale odobraté a ďalej prípad rieši polícia. „Vyšetrovateľ Policajného zboru zo Šale začal trestné stíhanie vo veci trestného činu týrania blízkej a zverenej osoby," informovali muži zákona. „Deti boli v spolupráci s príslušným úradom práce sociálnych vecí a rodiny umiestnené do špecializovaného zariadenia a s podozrivou momentálne prebiehajú procesné úkony," dodali.

V tejto súvislosti sme oslovili samotnú Ronie a speváčka neskrýva nadšenie. „Som rada, že to riešia kompetentné úrady, nie všetky týrania, bohužiaľ, vyjdú najavo, takže nie každé dieťa má to šťastie, že sa to začne riešiť," vyjadrila sa pre Topky.sk. „Na základe sociálnych sietí sa to dostalo k polícii. Môžem povedať len toľko, že je to super a že sa našlo toľko ľudí, čo to zdieľalo, posúvalo ďalej, aby sa nad tým nemávlo len rukou," pokračovala známa Slovenka.

„Je krásne vidieť v tejto dobe, koľko ľudí sa vie stále spojiť pre dobro niekoho iného," dodala na záver. Polícia prisľúbila, že ak to situácia dovolí, o prípade bude informovať aj naďalej. No malým veľkým úspechom je už to, že deti nemusia viac znášať jej týranie. Čo bude s matkou, sa uvidí.

6) Šokujúce zábery: VIDEO Na vonkajšej parapete okna pobehoval malý chlapec, matka pod vplyvom alkoholu zatiaľ spala!

OSTRAVA – Odbor sociálnoprávnej ochrany detí rieši incident zo začiatku tohto mesiaca. Na vonkajší parapet okna na druhom poschodí vyliezol malý chlapec, zatiaľ čo jeho matka údajne spala. Chlapca sa snažili zachrániť okoloidúci aj susedia, no pomohol až zásah polície.

Malý chlapec podľa slov polície na parapet okna liezol opakovane, prechádzal sa po ňom, sedel na ňom so zvesenými nohami a vykláňal sa smerom dole, informoval idnes.cz. „Policajti vyrážali do bytu, kde bolo nahlásené dieťa zvonku na parapete. V jednom prípade, v utorok 10. septembra sme do bytu dokonca museli vstúpiť násilím," uviedla policajná hovorkyňa Eva Michalíková.

V ten deň mal chlapec vyliezť von oknom, pričom matka vo vnútri bytu spala. „Dychová skúška u matky potvrdila tri promile alkoholu v krvi. V spolupráci s príslušníkmi policajného zboru sme dieťa zachránili z okna a upovedomili Orgán sociálno-právnej ochrany detí (OSPOD)," dodala hovorkyňa. Dieťa sa policajtom podarilo zachrániť aj vďaka pohotovej reakcii susedov a okoloidúcich, ktoré dieťa spozorovali.

Podľa hovorkyne sa ale situácia aj po tomto šokujúcom prípade zopakovala a chlapec sa na vonkajší parapet znova vyšplhal. Pre citlivosť prípadu ale Orgán sociálnoprávnej ochrany detí odmietol poskytnúť bližšie informácie. Pretože k situácii nedošlo po prvýkrát, okolití susedia sa obávajú, že už v najbližšej dobe sa môžu stať svedkami rovnakej udalosti. Úrady ale v tomto prípade apelovali na verejnosť, aby v prípade rovnakej situácie kontaktovali ihneď políciu, ktorá spolupracuje so sociálnymi pracovníkmi.

7) Mama nechala malé dieťa v aute! Srdcervúce VIDEO: Zúfalý plač si všimol okoloidúci

PRAHA - Matka malého dieťa potrebovala ísť na chvíľu do banky. Rozhodla sa preto nechať svoju ratolesť v aute, kým sa nevráti. Zúfalý plač dieťaťa v rozhorúčenom aute si všimol náhodný okoloidúci, ktorý okamžite privolal pomoc.

Patrik z Čiech si potreboval len vytiahnuť peniaze z účtu a ísť zaplatiť dlh. Ani vo sne by ho nenapadlo, čo sa mu po ceste stane. "Kto ma pozná, vie, že milujem vysoké teploty. Dnes mi bolo také teplo, že som sa pohyboval v tieňoch za domami. Až kým som neprišiel do bankomatu, kde sa tomu slnku nedalo vyhnúť. Vybral som si peniaze a mieril na čas zaplatiť svoj včerajší účet," podelil sa so svojím príbehom na sociálnej sieti.

Len o pár krokov ďalej zrazu začul zúfalý plač dieťaťa. "Počul som hysterický detský plač. Na námestí v Uhříněvsi pri Prahe. Nechápal som. Rozhliadol som sa a prišiel som na to, že vychádza z tmavo šedivej Toyoty," poznamenal Patrik. Okienka na aute

boli otvorené, aby dieťatku išiel vzduch a práve vďaka nim bolo počuť jeho neutíchajúci plač.

"Muselo mu byť hrozne horúco. Mne bolo aj vonku," dodal okoloidúci. Našťastie si ho však všimol a mohol dieťatku pomôcť. "Hovorím si, že si možno rodič, vodič len na chvíľku niekam odskočil. Čakám 5 minút. Dieťa stále plače. Nie som si istý, čo urobiť. Chcem otvoriť dvere a vziať ho von. Ale viem, ako fungujú zákony," skonštatoval. Rozhodol sa preto okamžite kontaktovať políciu, ktorá o pár minút prišla.

"V rovnakú chvíľu vyliezla aj matka z banky s jedným papierom. Vzala si dieťa do ruky a upokojovala ho. Evidentne ho miluje. Povedal som policajtovi len toto: "Mali by ste matke povedať, že toto nie je normálne, evidentne ho miluje, ale mohla by ho zabiť svojou blbosťou. Teraz už musím ísť," dodal Patrik. Reakcia policajta ho milo prekvapila. "Ďakujeme, že ste zavolal, tak by sa mal správať každý, idem skontrolovať dieťa a povedať spätnú väzbu matke, krásny deň", skonštatoval podľa jeho slov policajt.

8) Brutálna vražda: Matka (†45) usmrtila svoje TRI deti! Našli ju MŘTVU v inej krajine, zanechala po sebe list

TANINGES – Francúzski kriminalisti riešia veľmi brutálnu trojnásobnú vraždu detí, ktoré mala podľa doterajších informácií zabiť vlastná matka. Vyšetrovanie však bude prebiehať bez hlavnej podozrivej, ktorej telo sa našlo na druhý deň v úplne inej krajine. Matka po sebe zanechala list, kde sa snažila svoje konanie vysvetliť.

V stredu 13. novembra našli švajčiarski policajti v odstavenom vozidle telo ženy, ktorá bola hľadaná v susednom Francúzsku. Deň predtým, v utorok 12. novembra, mala totiž spáchať brutálny čin, keď zavraždila svoje tri deti. Incident sa odohral v obci Taninges v Haute-Savoie. Denník Le Figaro ešte toho dňa uviedol, že bolo spustené vyšetrovanie.

Telo ženy vo vozidle lokalizovali policajti v Champéry, v kantóne Valais, ktorá leží zhruba 70 km od francúzskeho Taninges. Dauphiné Libéré neskôr uviedol, že švajčiarska polícia potvrdila francúzskym kolegom, že išlo o hľadanú ženu Déborah P. (†45), ktorá mala byť podozrivá z trojnásobnej vraždy. Informovala o tom aj agentúra AFP.

"Nehybné telo hľadanej ženy bolo vo vozidle, ktoré pravidelne používala. Presné okolnosti smrti zatiaľ nie sú známe. Prokuratúra nariadila pitvu," informoval prokurátor Bonneville Boris Duffau.

Vraždila zrejme nožom

Počas pitvy troch zosnulých detí sa zistilo, že všetky zomreli na smrteľné bodné poranenia. Dvoch chlapcov (†2 a †11) a dievča (†13) našli mŕtvych v utorok 13. novembra zhruba o 13:00 miestneho času ich starí rodičia. Matka sa tam už v tom čase nenachádzala. Bolo voči nej začaté vyšetrovanie pre úmyselné spáchanie trojnásobnej vraždy. Pred vraždou pracovala ako učiteľka a jej okolie ju považovalo za depresívnu osobu.

Počas dvoch dní pátralo po matke zhruba 60 policajtov, ktorým zo vzduchu pomáhala helikoptéra. Na miesto boli vyslaní aj potápači z Aix-les-Bains, Valence a Evian. V samotnom Taninges polícia v stredu 13. novembra opäť zablokovala prístup do slepej uličky, ktorá vedie k rozľahlej chate na úpätí hôr, kde rodina bývala. Dom, v ktorom sa tragédia odohrala, leží v tesnej blízkosti domu starých rodičov, ktorí sa doteraz nevedia spamätať z toho, čo v osudný deň videli.

List na rozlúčku

Matka mala po sebe zanechať list, kde chcela vysvetliť svoje úmysly. Jej správanie pripomínalo už dlhšiu dobu miestami nepríčetnosť. Dlhé roky pritom učila deti v Samoëns v Haute-Savoie. Mala francúzske aj švajčiarske občianstvo, píse France Bleu. Rodičia detí sa na ňu viackrát sťažovali pre jej príliš "prísny" prístup. Matka však v máji 2024 podala sťažnosť, v ktorej sa opísala ako obeť šikany a požiadala o presun do Marnazu. Podľa viacerých zdrojov jej malo byť vyhovené.

Frédéric Bablon, riaditeľ akadémie v Haute-Savoie, rozhodne popiera akúkoľvek myšlienku prestupu z dôvodu disciplinárneho postihu a vyjadril sa nasledovne: "Nebola preložená automaticky. V skutočnosti ju niektorí rodičia študentov kritizovali. Z môjho pohľadu bola možno trochu náročná a od svojich študentov požadovala viac ako ostatní učitelia. Bola ale dobrou učiteľkou. Sama poprosila o prestup do Marnazu. Toto prebehlo bez problémov," tvrdí s tým, že škola voči nej nespustila ani žiadne disciplinárne konanie.

9) DESIVÉ odhalenie: Matku (29) po domácom pôrode obvinili z VRAŽDY! Jej dieťa mohlo ešte žiť

DOBRUŠKA – V českej obci došlo k veľmi nebezpečnej situácii, keď v jednom z rodinných domov prebehol domáci pôrod. Dieťa sa údajne narodilo mŕtve, ale vyšetrovanie odhalilo strašnú skutočnosť. Mladá matka (29) putuje do väzby.

V obci Dobruška v okrese Rychnov nad Kněžnou v severnej časti Českej republiky bol počas víkendu vykonaný domáci pôrod. Spočiatku to vyzeralo tak, že všetko neprebehlo podľa predstáv. Pôrod s nešťastným koncom si vybrala sama matka. Dieťa ale bolo bezprostredne po pôrode ešte živé.

Zabila ho

Nemenovaná matka potrebovala po domácom pôrode okamžitú lekársku starostlivosť. Tú sa snažila vyhľadať v rýchnovskej nemocnici. Po príchode kriminalistov do jej domu sa už naskytol len pohľad na bezhybné telíčko novorodenca. Informuje o tom Policie České republiky. Experti mohli už len skonštatovať smrť.

Na prvý pohľad to vyzeralo, že dieťa domáci pôrod neprežilo. Ďalšie vyšetrovanie však odhalilo, že takýto scenár si vybrala sama matka. Túto strašnú skutočnosť odhalila pitva novorodenca. "Dieťa bolo po narodení životaschopné. Krátko na to ho ale matka usmrtila a ukryla," uviedli kriminalisti.

Policajti ČR obvinili matku z vraždy a žiadajú pre ňu väzbu. "Svoje tehotenstvo tajila ako pred rodinou, okolím, tak aj pred lekármi. Bola obvinená zo zvlášť závažného zločinu vraždy a hrozí jej trest odňatia slobody na 15 až 20 rokov, prípadne výnimočný trest," povedala hovorkyňa krajskej polície Iva Kormošová.

Vyšetrovatelia našli telo novorodenca v sobotu druhého novembra v rodinnom dome. Na možný domáci pôrod ich upozornil personál rýchnovskej nemocnice, ktorý prijal ženu v ten deň ráno vo vážnom zdravotnom stave. Lekári sa obávali o život novorodenca. "Po nahlásení sme ihneď zahájili pátraciu akciu v dome rodičky a bezprostrednom okolí obce Dobruška," uviedla česká polícia.

Pátracia akcia

Do pátrania sa zapojilo vyše 30 policajtov, vrátane psovodov. Podpora prišla aj z radov mestskej polície a pátracieho tímu Stopa. Po niekoľkých hodinách našli v dome rodičky ukrytého mŕtveho novorodenca. Pri akcii vypátrali aj tridsaťročného muža, ktorý sa od vlaňajšieho decembra vyhýbal nástupu do väzenia. Má ísť o partnera rodičky.

Susedia sa k prípadu vyjadrili, že matka rodička z Dobrušky je rómskej národnosti. Stretávali ju, keď bola ešte tehotná. Dokonca ju videli aj s dieťaťom. "Von ale veľmi nechodila," prezradili.

10) Tragická smrť Alexandra (†6) delí ľudí na dva tábory: V centre stojí matka VRAHYŇA! Druhí ju obhajujú

SWANSEE – Minulý týždeň otriasol britským mestom incident o smrti chlapca (6) a pokuse o vraždu jeho otca (62). V oboch prípadoch malo ísť o útočníčku matku a manželku v jednej osobe. Miestni obyvatelia zostali v šoku. Dokonca sa rozdelili na dva tábory. Jeden považuje matku za vrahyňu, druhá skupina za ňou stojí a nemyslí si, že stojí za smrťou vlastného syna.

Vo štvrtok dňa 29. augusta našli privolaní policajti v rodinnom dome vo Swansee (Wales) telo chlapca Alexandra Zurawského (6). V rámci vyšetrovania bola z vraždy obvinená Poľka Karolina Z. (41), ktorá v deň incidentu mala zaútočiť aj na vlastného muža (67). Píše o tom poľský Onet.

Polícia nechcela v doterajšom priebehu upresniť vzťahy medzi obvinenou, manželom a ich zosnulým synom. Ako však uviedla, po zadržaní matky Karolíny už ďalších podozrivých nehľadá. Z príspevkov Karolíny Z. na sociálnych sieťach sa zdá, že Alexander bol jej synom. Podľa susedov sa mali presťahovať do rodinného domu v Swansee len pred rokom.

Rozdielne názory miestnej komunity

Miestna komunita je z tohto incidentu doslova šokovaná. Na sociálnych sieťach sa obyvatelia Swansee rozdelili na dva tábory. Jedna skupina opisuje obvinenú Karolinu Z. ako vrahyňu. "Dúfam, že hniješ v pekle!" "Vo väzení sa už o teba postarajú!" "Ty

potvora!" "Ako si mohla zabiť vlastné dieťa?" Takýchto komentárov pribúda čoraz viac v poslednom príspevku na oficiálnom facebookovom profile obvinenej Karolíny Z.

Druhí sa jej zastávajú. Neveria tvrdeniu, že matka zabila vlastného syna. Najmä po tom, čo všetko si s Alexandrom vytrpela. Chlapec bol totiž ťažko chorý. "Je ľahké niekoho súdiť a oslovovať ho nadávkami...Neobhajujem Karolínu, takýto čin je neospravedlniteľný, ale vedeli ste vôbec, vy, čo tu komentujete, čím si toto dievča prešlo za posledné obdobie?"

Ťažko chorý Alexander

Ako ďalej znelo z komentu, neznáma osoba ju dobre poznala a obdivovala Karolininu trpezlivosť počas starostlivosti o chorého syna. "Milovala ho viac ako čokoľvek iné. Nemôžem uveriť tomu, že ho zabila. Teraz po obvinení ju ľutujem ešte viac," písalo sa v príspevku.

Alexander musel v poslednom období pred smrťou absolvovať časté kontroly v nemocniciach. Ľudia, ktorí poznali jeho matku, píšu o častej transfúzii a 24-hodinovej opatere. Bojovali takto spolu tri roky. Pre tieto dôvody im nedáva zmysel, že Karolína takto radikálne ukončila jeho život.

"Treba to nechať na orgány činné v trestnom konaní. Možno sa u nich doma stalo niečo, o čom vôbec netušíme. Nič neospravedlňuje vraždu chorého chlapca, pokiaľ to teda skutočne bola vražda, ale nesúďme pokiaľ sa neobjavia dôkazy," písalo sa v ďalšom komentári.

11) Obrovská tragédia! V dome našli dve mŕtve deti: Mrazivé pozadie prípadu, matka vraj zahrala divadlo

COLORADO SPRINGS - Kimberlee Singlerovú (35) vyšetrujú v USA pre podozrenie z vraždy. Podľa polície predstierala vlámanie, aby zabila svoje deti. Teraz ju chytili vo Veľkej Británii.

Matka Kimberlee Singlerová z amerického Colorada, hľadaná v súvislosti so smrťou dvoch svojich detí a zranením tretieho dieťaťa, bola zatknutá vo Veľkej Británii. K zatknutiu podľa polície v Colorado Springs došlo v sobotu. Singlerová sa ukrývala v hoteli v Kensingtone v Londýne. V pondelok sa objavila na súde Westminster Magistrates' Court. Pôvodne neboli uvedené žiadne ďalšie podrobnosti. Polícia však uviedla, že spolupracuje s viacerými orgánmi činnými v trestnom konaní. Americký súdny systém žiada Singlerovej vydanie.

Deväťročnú dcéru Kimberlee Singlerovej Eliannu a 7-ročného syna Adena našli 19. decembra mŕtvych policajti, ktorých privolali do rodinného domu pre údajné vlámanie. No počas vyšetrovania bola táto hypotéza podľa polície čoraz nepravdepodobnejšia. Matka pôvodne spolupracovala s políciou, ale potom počas vyšetrovania zmizla, uviedol hovorca polície v Colorado Springs Ira Cronin.

Po tom, čo bol minulý utorok vydaný zatykač za vraždu a pokus o vraždu, Singlerovú sa už nepodarilo nájsť. Podozrivá nebola sledovaná. Naposledy ju videli v Colorado Springs 23. decembra, povedal Cronin. Či má obvinená obhajcu, nevie.

Matka a otec boli v spore o opatrovníctvo

Keď polícajti prvýkrát prišli do domu ženy, Singlerovú našli s ľahkými zraneniami, ako aj mŕtve telá dvoch detí a ďalšiu jedenásťročnú dcéru so zraneniami. Pôvodne sa s podozrivou zaobchádzalo ako s obeťou vlámania, povedal Cronin. Zranené dievča previezli do nemocnice a po niekoľkých dňoch prepustili. Zotavuje sa z toho, čo sa stalo v Colorado Springs, povedal Cronin.

V čase úmrtia detí podľa súdnych dokumentov prebiehal medzi podozrivou a jej bývalým manželom súdny spor o starostlivosť o deti a ďalšie záležitosti. Krátko pred smrťou detí zistila, že polícia pátra na popud otca po deťoch po tom, čo mu ich podľa dohody neodovzdala.

12) Desivé DETAILY tragédie z Veľkého Lomu: Viktória udusila dieťatko a potom si siahla na život kvôli tomuto mužovi!

VEĽKÝ LOM - Len niekoľko hodín po desivej tragédii, ktorá v stredu zasiahla celé Slovensko, sa už poznajú bližšie detaily. Krátko večer totiž verejnosť obletela správa, že v dome vo Veľkom Lome prišla o život matka a aj jej malé dieťatko. Ukazuje sa, že si siahla na život kvôli tomuto mužovi!

Podrobnosti o prípade poskytol portál TVnoviny.sk. Rodinná tragédia sa spája s Viktóriou, ktorá sa evidentne nevedela zmieriť s večným odchodom svojho druha z tohto sveta. Rozhodla sa preto konať radikálne, no už skôr tu boli desivé náznaky na internete.

Svoj život ukončila v stodole, len pár minút po tom, ako zabila vlastnú dcérku Emmu

Viktória sa rozhodla svoju malú dcérku Emmu udusiť. Po tomto hroznom čine sa odhodlala odísť do stodoly, kde sa podľa všetkého obesila. Je pritom zvláštne, že jej už nebohý druh Radoslav odišiel z tohto sveta tiež vlastnou rukou. Bolo to len na jar. Viktória vraj ťažko niesla odchod Radoslava.

Mráz behá po chrbte aj po jednom z jej posledných statusov, ktorý zverejnila 1. novembra večer. "Vieš, ako sa spieva tá pesnička ešte 22 dní, ktorú si zvykol spomínať... Áno, dní, ale počet si nechám pre seba...ale nebude to už dlho...tik tak," písalo sa na Viktoriinom účte.

"Ja som vyšiel vonku z bytovky a videl som už policajtov, sanitky tu. Už mi dotyční z dediny vraveli, čo sa stalo. Asi sa ona obesila a dcérke dáky sáčok na hlavu natiahla. Mám to len z počutia, že aj ona dáke lieky brala," povedal televízii svedok, pričom ani ďalší obyvatelia rodinu nepovažovali za konfliktnú.

13) Beštiálna matka spáchala dvojnásobnú vraždu: Chladnokrvne zastrelila dve svoje dcéry, teraz si vypočula trest

RICHMOND - Pred piatimi rokmi Veronica Youngbloodová (38) niekoľkými výstrelmi zabila svoje dve dcéry. Teraz ju odsúdili. Dostala 78 rokov väzenia. Youngbloodovú uznali vinnou z dvoch vrážd prvého stupňa.

Bývalá prostitútka zastrelila svoje dcéry Sharon Castrovú (†15) a Brooklynn Youngbloodovú (†5) v ich posteliach v auguste 2018 v obci McLean vo Virgínii. Predtým dala dievčatám gumené medvedíky, ktoré boli prešpikované spánkovým hormónom melatonínom, píše washingtonpost.com.

Päťročná Brooklynn zomrela na mieste činu po tom, čo ju Youngbloodová raz strelila do hlavy a 15-ročná Sharon bola zasiahnutá raz do chrbta a raz do hrudníka. Tínedžerke sa ešte podarilo zavolať na núdzovú linku. V telefonáte v panike povedala, že potrebuje pomoc – a že jej matka strieľala na ňu aj jej sestru. Sharon neskôr zomrela v nemocnici.

Porotcovia, ktorí počuli Sharonovo volanie počas dvojtýždňového súdneho procesu, boli tak traumatizovaní, že po procese požiadali o terapeutickú starostlivosť.

Vraj chcela zabiť aj seba

Youngbloodová policajtom povedala, že po zdĺhavom boji o opatrovníctvo plánovala zabiť ich aj seba. Hneď po výstrele zavolala svojmu bývalému manželovi Ronovi Youngbloodovi. Kričala do telefónu, že ho nenávidí a že zastrelila svoje deti.

Matka dvoch detí sa na súde označila za „dobrú matku". Povedala, že v čase činu sa jej „niečo stalo" v mozgu a „počula hlasy": „Neviem si to vysvetliť, niečo mi vybuchlo v hlave," povedala počas 30-minútovej reči o jej dievčatách a ťažkostiach, ktoré mala pri výchove detí.

Youngbloodová na súde tvrdila, že bola nepríčetná, čo porota odmietla. Odporúčali pre ňu 78 rokov väzenia. Ďalším poľahčujúcim faktorom bolo podľa rozsudku to, že vrahyňa vyrastala v chudobe, ako dieťa bola fyzicky a sexuálne zneužívaná a ako tínedžerka sa začala venovať prostitúcii, aby uživila svoju staršiu dcéru.

14) Rodinná tragédia v Rakúsku! Matka utopila svoje dcérky v bazéne, pokus o samovraždu prežila

VIEDEŇ - Desivá správa sa v pondelok krátko popoludní rozšírila po celom Rakúsku. Ako informovala na svojich portáloch rakúska televízia ORF a ďalšie médiá v Absdorfe pri Tullne v spolkovej krajine Dolné Rakúsko, 36-ročná matka zabila dve vlastné deti: 7-mesačnú a 7-ročnú dcéru.

Potom nasadla do auta a pokúsila sa spáchať samovraždu, pričom narazila do stromu na ceste. Pri nehode sa zranila a previezli do neďalekej nemocnice, no podľa hovorcu dolnorakúskej polície nie je v ohrození života.

Táto hrôza, ako informovali médiá, sa odohrala v pondelok ráno o 9:30, keď otec dvoch detí zavolal políciu a povedal, že mu zavolala manželka a povedala, že zabila ich dve spoločné deti a teraz sa chystá zabiť aj seba. Policajti okamžite vyrazili na miesto a cez otvorené dvere balkóna vošli do spoločného domu manželov.

Podľa policajnej správy boli zhrození aj policajti, keď narazili na mŕtve telá 7-mesačného a 7-ročného dievčatka. Na pomoc okamžite dorazili dva vrtuľníky a niekoľko sanitiek. Žiaľ, už bolo neskoro a dve deti sa lekárom nepodarilo oživiť.

Ako povedal vrchný inšpektor Johann Baumschlager, matku zatkli. Platí pre ňu prezumpcia neviny, kým sa nepreukáže vina.

Rakúsky denník Kronen Zeitung uviedol, že má informácie, že 36-ročná matka utopila svoje dve deti v bazéne. Vyšetrovanie prebieha. Matka sa už úradom priznala. Tá vraj po incidente odniesla bezvládne dcéry späť do domu.

Starosta Absdorfskej priehrady Franz Dam, miesta spáchania zločinu, je podľa médií spolu s celým okolitým obyvateľstvom v šoku. "Je desivé, že sa niečo také môže vôbec stať," povedal Dam pre miestne médiá.

15) Nepochopiteľný čin milujúcej mamy: Uškrtila svoje dve malé deti a pokúsila sa zabiť aj tretie, nikto to nechápe

BOSTON - Keď rodič dokáže zabiť svoje dieťa, je to priam nepochopiteľné. Bohužiaľ, stáva sa to a len prednedávnom obletela Slovensko správa o strašnom čine muža z Michaloviec, ktorý pripravil o život svoje dve deti aj manželku a potom spáchal samovraždu. Podobný prípad sa udial v týchto dňoch v USA, kde zase matka z Massachusetts uškrtila svoje dve malé deti, pokúsila sa zabiť aj tretie a chcela spáchať samovraždu.

Lindsay Clancyová (32) z Plymouthu bola obvinená z dvoch vrážd. Ako informoval okresný prokurátor Tim Cruz, o život pripravila svoju 5-ročnú dcéru a 3-ročného syna. V pláne mala zniesť zo sveta aj svoje tretie dieťa a spáchať samovraždu, no to sa jej nepodarilo. Kým však bábätko bojuje o život, ona je mimo ohrozenia života a momentálne sa zotavuje v bostonskej nemocnici, kde je pod dozorom polície.

Manžel Clansyovej zalarmoval políciu na čísle 911 a oznámil, že jeho manželka skočila z okna bytu. „Prví zasahujúci policajti následne našli v dome tri deti mladšie ako päť rokov v bezvedomí so zjavnými príznakmi ťažkej traumy," povedal Cruz.

Päťročnú Coru a trojročného Dawsona urýchlene previezli do nemocnice, kde ich, bohužiaľ, už mohli iba vyhlásiť za mŕtvych. Podľa úradov tretie dieťa, 7-mesačného chlapčeka, vo veľmi vážnom stave previezli do bostonskej detskej nemocnice a najbližšie hodiny alebo dni ukážu, či prežije a aké poškodenia utrpel. Podľa Cruza to vyzerá tak, že dovtedy milujúca mama, ktorá by za deti položila aj život, ich udusila. Súdny lekár v najbližších dňoch vydá oficiálnu príčinu smrti.

Clancyovú ošetrili na mieste činu a previezli do neďalekej nemocnice. "Je to nepredstaviteľná, nezmyselná tragédia a prebieha vyšetrovanie," povedal Cruz.

Vyšetrovatelia zvažujú možnosť, že Clancyová trpela popôrodnou psychózou, dôsledkom čoho spáchala vraždu a pokúsila sa o samovraždu, uviedli zdroje CBS Boston. Pracovala ako zdravotná sestra v Massachusetts General Hospital a mala dovolenku.

Stará mama detí Rita Musgroveová pre NBC Boston povedala, že keď minulý týždeň s Lindsay hovorila, nezdalo sa jej nič nezvyčajné. "Je to šokujúca vec a je to srdcervúce," povedala, keď nechala kvety pri pamätníku pred rodinným domom.

Teta detí Donna Jesseová dodala, že „to boli jednoducho krásne, krásne deti. Bolo o ne dobre postarané - boli jednoducho krásne, to je všetko. Mali krásny život."

"Chcem ďalej pochváliť profesionalitu a prácu záchranárov z Duxbury a štátnej polície," povedal Cruz. "Som si istý, že mnohí z nich nezabudnú na to, čo videli včera večer."

16) Brutálna vražda na Spiši: Matka svoju dcéru dobodala do hlavy a hrude (†15)! Polícia začala trestné stíhanie

SPIŠSKÁ NOVÁ VES - Mŕtvu tínedžerku Bianku (†15) našla v utorok dopoludnia polícia v jednom z bytov v Spišskej Novej Vsi. Pri nej bola aj matka, ktorá Bianku dobodala. Tú previezli so zraneniami do nemocnice.

Otrasný prípad sa odohral v jednom z bytov v Spišskej Novej Vsi. Matka tam z doposiaľ nezistených príčin zaútočila nožom na svoju 15-ročnú dcéru Bianku. Tá zraneniam podľahla. Po útoku sa matka chcela zabiť, policajti ju našli zranenú v byte. Ako informovala košická krajská policajná hovorkyňa Jana Mésarová, krajský policajný vyšetrovateľ vykonáva v súčasnosti procesné úkony smerujúce k vzneseniu obvinenia konkrétnej osobe.

Spišskonovoveská škola, ktorú navštevovala maloletá obeť, poskytla svojim žiakom bezprostredne po udalosti psychologickú pomoc. Maloletá obeť mala niekoľkým bodno-rezným zraneniam v oblasti hrudníka a hlavy podľahnúť na mieste.

'Vzhľadom na naďalej prebiehajúce procesné úkony a vyšetrovanie bližšie informácie v tejto chvíli poskytovať nebudeme. Urobíme tak hneď, ako to situácia vo vyšetrovaní dovolí,' uzavrela Mésarová. 'Okamžite po nešťastnej udalosti sme pre spolužiakov poskytli a realizovali psychologickú intervenciu v spolupráci s Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie na Letnej ulici, zameranú na vyrovnanie sa so stratou,' uviedla pre médiá Magdaléna Jendrálová, riaditeľka školy, ktorú maloletá obeť navštevovala, s tým, že škola zvlášť pracuje so žiakmi, ktorí mali blízky vzťah k obeti.

Jendrálová zároveň informovala, že vedenie školy sa k tragickej udalosti či dotknutej žiačke nebude vyjadrovať pre médiá a žiada ich preto o nevyvíjanie zbytočného tlaku z ich strany. 'Samotní žiaci školy bolestne vnímajú skutočnosť nezvratnej a bolestivej straty spolužiačky a nepodporujú snahu médií získať informácie len pre záujem či vyvolanie senzácie o takej bolestnej udalosti,' vyjadrila sa.